

KURSSITARJONTA

---

pa = pakollinen kurssi (numeroarviointi)
sy = valtakunnallinen syventävä kurssi (numeroarviointi)
ksy = koulukohtainen syventävä kurssi (numeroarviointi)
kso = koulukohtainen soveltava kurssi (arviointi S/ H)

ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS (ÄI)

Pakolliset kurssit suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä: kurssit 1-3 ensimmäisenä vuonna, kurssit 4-5 toisena vuonna ja kurssi 6 kolmantena vuonna.

ÄI 1   Kieli, tekstit ja vuorovaikutus   pa   vuositaso 1

Opiskelija vahvistaa kielitietoaan ja kielenkäyttötaitojaan. Kurssilla syvennetään luku- ja kirjoitustaitoa kaunokirjallisuuden ja opiskeltavien tekstien kautta, käsitellään puhutun ja kirjoitetun kielen eroja, suunnitellaan ja laaditaan kirjoitelmia sekä ryhmitöitä. Tutustutaan eri tekstilajeihin ja tekstianalyysin peruskäsitteisiin sekä kerrataan kielenhuollon perusteita.

Erityistä: Suoritettava ensimmäisenä äidinkielen ja kirjallisuuden kurssina. Kurssia ei voi tenttiä.

ÄI 2   Tekstin rakenteita ja merkityksiä   pa   vuositaso 1

Opiskelija oppii suunnittelemaan omaa tekstiään. Hän harjaantuu erittelemään tekstin kieltä, rakenteita ja merkityksiä sekä oppii huomioimaan tekstin kontekstin ja yhteyden muihin teksteihin. Kurssilla harjaannutetaan sekä puhutun että kirjoitetun tekstin suunnittelun, rakentamisen ja analysoinnin taitoja. Kerrataan kielenhuollon perusteita.

Erityistä: Kurssia ei voi tenttiä.

ÄI 3   Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa   pa   vuositaso 1

Opiskelija tutustuu fiktion ja esittävän taiteen lajeihin, harjaannuttaa fiktiivisen tekstin erittely- ja tulkintataitojaan, löytää omia ilmaisutapojaan sekä vahvistaa puheilmaisun ja kirjallisen ilmaisun taitojaan. Tutustutaan lyriikan, epiikan ja draaman eri muotoihin erilaisten harjoitusten ja esitysten avulla.

Erityistä: Kurssia ei suositella tentittäväksi. Kurssiin sisältyy omakustanteinen teatterikäynti.

ÄI 4   Tekstit ja vaikuttaminen   pa   vuositaso 2

Opiskelija perehtyy kielellä vaikuttamiseen sekä puhujan että kirjoittajan roolissa. Hän oppii tarkastelemaan kieleen kätkeytyntä vallankäyttöä sekä totuttautuu seuraamaan yhteiskunnallista keskustelua. Kurssilla syvennetään medialukutaitoa: muun muassa analysoidaan erilaisia mediatekstejä, laaditaan omia kirjallisia ja suullisia argumentatiivisia tekstejä sekä analysoidaan ja tulkitaan kuvia. Tarkastellaan myös kirjallisuuden yhteiskunnallista vaikutusta.

Erityistä: Kurssia ei voi tenttiä.

ÄI 5   Teksti, tyyli ja konteksti   pa   vuositaso 2

Opiskelija tutustuu länsimaisen kulttuurin keskeisiin aikakausiin ja tyyliuuntiin sekä tarkastelee aikakausien ja kulttuuriperinnön heijastumia nykyaikaan. Kurssilla tutustutaan eri tyyliuuntiin sekä analysoidaan ja tulkitaan tekstejä. Harjaannutetaan kielenhuoltoa tyylin sujuvuuden kannalta.

Erityistä: Kurssia ei suositella tentittäväksi. Teatterikäynti kurssilla mahdollinen.

ÄI 6   Kieli, kirjallisuus ja identiteetti   pa   vuositaso 3

Opiskelija tutustuu suomen kielen kehitykseen ja ominaispiirteisiin sekä suomalaisen kirjallisuuden ja kulttuurin merkitykseen. Tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään eurooppalaisten kieli- ja kulttuurikontaktien vaikutuksen suomalaisen kulttuurin muotoutumiseen ja jatkuvaan muutokseen. Tutustutaan suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä tarkastellaan kielen ja kirjallisuuden merkitystä kansallisen identiteetin rakentamisessa.

Erityistä: Kurssia ei suositella tentittäväksi.

Äi 7 Puheviestinnän taitojen syventäminen sy vuositaso 2 tai 3

Opiskelija lisää harjoitusten kautta omaa itsetuntemustaan ja harjaannuttaa omia ilmaisutapojaan puheviestinnän eri osa-alueilla. Kurssilla tehdään äänenkäytön harjoituksia, hengitys- ja rentoutusharjoituksia, lievennetään esiintymisjännitystä ja harjoitellaan erilaisia puhe- ja esiintymistilanteita.

Erityistä: Kurssia ei voi tenttiä.

Äi 8 Tekstitaitojen syventäminen sy vuositaso 3

Opiskelija syventää ja monipuolistaa taitojaan analysoida ja tuottaa tekstejä. Kurssi antaa valmiuksia ylioppilaskirjoitusten tekstitaidon kokeeseen: Tarkastellaan erilaisia tekstityyppejä ja -lajeja, hiotaan omaa ilmaisua ja kerrataan kielenhuoltoa. Analysoidaan ja kirjoitetaan erilaisia tekstejä ja tehdään tekstitaidon kokeen tyyppisiä harjoituksia.

Erityistä: Suositellaan suoritettavaksi viimeisenä lukiovuonna pakollisten kurssien jälkeen ennen ylioppilaskirjoituksia. Kurssia ei voi tenttiä.

Äi 9 Kirjoittaminen ja nykykulttuuri sy vuositaso 3

Opiskelija syventää tekstin analysoimisen ja tulkinnan taitojaan, keskustelutaitojaan ja mediakriittisyyttään. Kurssi antaa valmiuksia ylioppilaskirjoitusten esseekokeeseen: Harjoitellaan avaamaan erilaisia pohjatekstejä ja rakentamaan vaihtelevaa omaa esseekirjoitelmää analysoimalla ja kirjoittamalla esseekokeen tyyppisiä tekstejä. Tutustutaan myös nykykirjallisuuteen ja median teksteihin sekä kerrataan kielenhuoltoa tarpeen mukaan.

Erityistä: Suositellaan suoritettavaksi viimeisenä lukiovuonna pakollisten kurssien jälkeen ennen ylioppilaskirjoituksia. Kurssia ei suositella tentittäväksi.

Äi 10 Kirjallisuuden analyysikurssi ksy vuositaso vapaa

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään aiemmillä äidinkielen kursseilla saatuja käsityksiä kaunokirjallisuudesta sekä harjaannutetaan erittelemään ja tulkitsemaan erilaisia fiktiivisiä tekstejä yhteisten lukutuokioiden, keskustelujen ja kirjoitusharjoitusten avulla. Kerrataan lyriikan ja proosan tulkinnassa tarvittavia peruskäsitteitä esimerkiksi ylioppilaskirjoituksissa käytettyjen tehtävyyppien kautta. Kurssia ei järjestetä lukuvuonna 2015 – 2016.

Äi 11 Luovan kirjoittamisen kurssi kso vuositaso vapaa

Kurssi syventää ja rikastuttaa opiskelijan käsitystä kielenkäytön mahdollisuuksista sanataiteen välineenä. Tavoitteena on, että opiskelija syventää käsitystään kaunokirjallisuuden erilaisista tekstityypeistä ja tyylilajeista sekä niin lyriikan, proosan kuin draamankin luonteesta, etsii omaa persoonallista ilmaisuaan, rohkaistuu luoviin ratkaisuihin ja kielellisiin kokeiluihin sekä oppii muokkaamaan omia tekstejään. Kurssilla tehdään monenlaisia tekstien tuottamiseen liittyviä harjoituksia ja pyritään vapauttamaan jokaisen omaa ilmaisua.

Äi 12 Median maailma kso vuositaso vapaa

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija syventää suhdettaan median maailmaan, harjaantuu journalististen tekstien kirjoittajana sekä vahvistaa eläytyvää, erittelevää ja kriittistä medialukutaitoaan. Kurssilla analysoidaan ja arvioidaan itse journalistisia tekstejä ja kuvia ja mahdollisuuksien mukaan elokuvaa. Lisäksi seurataan yhdessä ajankohtaisia uutisia ja puheenaiheita. Vierailaan esimerkiksi Yleisradiossa, lehtien toimituksissa, mainostoimistossa ja yliopiston Viestinnän, median ja teatterin yksikössä. Kurssia ei järjestetä lukuvuonna 2015 – 2016.

Äi 13 Kirjoittamisen tukikurssi kso vuositaso vapaa

Opiskelijan käsitys kirjoitetun kielen normeista tarkentuu ja ymmärrys hyvästä, selkeästä sekä havainnollisesta asiatyylisestä syvenee. Lisäksi opiskelija kehittää omaa kirjallisen ilmaisun taitoaan. Tavoitteena on, että opiskelija tottuu huoltamaan tuottamiensa tekstien kieliasua sekä vahvistaa kaikin tavoin omaa kirjallisen ilmaisun taitoaan. Käydään läpi kielenhuollon perusteita erilaisten lehtitekstien ja muiden esimerkkitekstien avulla. Tarkastellaan myös kieleen ja tyyliin liittyviä seikkoja.

Äi 14 Lukudiplomi kso vuositaso vapaa

Opiskelijan lukuharrastusta tuetaan kirjallisuuden analysoimisen ja tulkitsemisen syventäminen sekä erilaisten tekstien tuottamisen kautta. Opiskelija lukee lukioaikana 20 kirjaa opettajan antamasta kirjalistasta, ja niistä tehdään kustakin tehtävä, josta opettaja antaa merkinnän. Kun on saanut merkinnän kaikista 15 kirjasta, on suorittanut lukudiplomin.

Erityistä: Opiskelija saa kurssista suoritusmerkinnän sekä erillisen diplomin. Kurssi suoritetaan itsenäisesti. Lukudiplomi noudattaa Pirkanmaan lukudiplomin suoritusohjeita.

Äi 15 Teatteritietouden verkkokurssi kso vuositaso vapaa

Opiskelija perehtyy monipuolisesti teatterin maailmaan. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija lisää ymmärrystään teatteriesityksistä ja oppii erittelemään niitä vastaanottajan näkökulmasta sekä lisää tietämystään näytelmäkirjallisuudesta ja oppii analysoimaan ja tulkitsemaan näytelmiä. Opiskelija voi valita kiinnostuksensa mukaan erilaisista teatterin maailmaan liittyvistä kirjallisista tehtävistä.

Erityistä: Kurssi käy myös kolmanneksi pakolliseksi kurssiksi ennen teatteri ja draama - lukiodiplomin tekemistä.

ENGLANTI A-oppimäärä (ENA)

Pakolliset kurssit suositellaan opiskeltaviksi numerojärjestyksessä. Syventävien ja soveltavien kurssien suoritusajat selviävät kurssikuvauksista.

Pakolliset ja syventävät kurssit (ENA 1-9) arvioidaan numerolla, soveltavat kurssit (ENA 10-14) suoritusmerkinnällä.

Syventäviä ja soveltavia kursseja (ENA 7-13) ei voi suorittaa itsenäisesti.

ENA 1 Nuori ja hänen maailmansa pa vuositaso 1

Kurssi niveltää perusopetuksen ja lukion kielenopetusta ja vahvistaa sanaston ja perusrakenteiden hallintaa. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät jokapäiväiseen elämään ja henkilökohtaiseen kanssakäymiseen ja ihmissuhteisiin. Samalla opiskelijat tutustuvat lukion vieraan kielen opiskelutapoihin.

ENA 2 Viestintä ja vapaa-aika pa vuositaso 1

Kurssilla harjoitetaan puheviestintää monipuolisesti ja vahvistetaan ja laajennetaan rakenteiden hallintaa. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät vapaa-aikaan ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Puheviestinnän strategioiden hallintaa vankennetaan ja kiinnitetään huomiota ilmaisuvarmuuteen.

ENA 3 Opiskelu ja työ pa vuositaso 1

Kurssin aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun ja työelämään, ja kurssilla harjoitellaan niille tyypillistä suullista ja kirjallista viestintää. Harjoitetaan myös muodollisten tilanteiden vaatiman kielen ymmärtämistä ja käyttämistä.

ENA 4 Yhteiskunta ja ympäröivä maailma pa vuositaso 2

Kurssin tavoitteena on tarjota käsitys modernista englanninkielisestä ja suomalaisesta yhteiskunnasta. Sillä painotetaan puhumista ja tekstin ymmärtämistä vaativahkolla tasolla. Kirjallista ilmaisua harjoitellaan kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä, mm. tiivistelmä.

ENA 5 Kulttuuri pa vuositaso 2

Kurssilla käsitellään englanninkielistä kulttuuria laaja-alaisesti. Tehtävät auttavat opiskelijaa myös kertomaan suomalaisesta kulttuurista ulkomaalaisille. Opiskelijat valmistavat laajahkon tuotoksen kulttuurin alalta, esimerkiksi kirja-arvostelun.

Erityistä: Kirja-arvostelu on tehtävä arvosanan saamiseksi.

ENA 6 Tiede, talous ja tekniikka pa vuositaso 2

Kurssilla painotetaan vaativan kieliaineksen ymmärtämistä. Aiheina ovat eri tieteenalat, tekniikan saavutukset, viestinnän eri muodot ja talouselämä. Lukemisstrategioiden harjoittelua jatketaan ja kirjallista ilmaisua hiotaan.

ENA 7 Luonto ja kestävä kehitys sy vuositaso 3
Kurssi antaa opiskelijalle valmiuksia ymmärtää ja käyttää luontoon, luonnontieteisiin ja kestäväen kehityksen aihepiiriin liittyvää kieltä. Kielitaidon eri osa-alueita painotetaan ja kerrataan ylioppilastutkintoon suuntautuen.

ENA 8 Puhu ja ymmärrä paremmin sy vuositaso 3
Kurssilla keskitytään kehittämään suullista kielitaitoa eri tilanteissa. Sisältönä ovat ajankohtaiset tapahtumat ja aiempien kurssien aihepiirit, joiden avulla kerrataan myös keskeisintä sanastoa ylioppilaskirjoituksia varten.
Erityistä: Kurssikokeena on valtakunnallinen suullisen kielitaidon koe. Kokeesta opiskelija saa erillisen todistuksen suullisesta kielitaidostaan lukion päättötodistuksen liitteeksi. Kokeeseen osallistuminen edellyttää kurssin suorittamista.

ENA 9 Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen ksy vuositaso 3
Kurssin aihepiirinä on maailman ja ihmisen nykytila. Tavoitteena on, että opiskelija oppii aihepiirin sanastoa, kertaa lisää keskeisiä rakenteita, varmentaa kuuntelutaitojaan ja saa kokemusta vaativista teksteistä ylioppilaskirjoituksia varten.
Erityistä: Kurssi arvostellaan numeromerkinnällä, mutta sen arvosana ei voi laskea päättöarvosanaa. Kurssi ei ole tarjolla lv 2014-2015.

ENA10 Abien kertauskurssi kso vuositaso 3
Kurssin keskeisenä sisältönä on kerrata englannin kielen eri osa-alueita, jotta opiskelijaan päättävä lukiolainen saa lisäharjoitusta ylioppilaskirjoituksia varten rakenteista, sanastosta, kuuntelusta, kirjoittamisesta ja tekstin ymmärtämisestä. Lisäksi tutustutaan ylioppilaskirjoituksen koetyyppeihin.

ENA11 Lukion aloittavien kertauskurssi kso vuositaso 1
Kurssi on tarkoitettu opiskelijalle, joka on epävarma englannin kielen taidoistaan lukio-opintojen alussa. Kurssilla hän saa lisäharjoitusta englannin keskeisistä rakenteista ja sanastosta sekä kuuntelusta.

ENA12 Lukeminen ja kirjoittaminen kso vuositaso 2 tai 3
Kurssilla keskitytään kirjoitelman kirjoittamiseen ja harjoitellaan erityyppisiä kirjoitelmia, mm. tiivistelmän tekeminen suomeksi ja englanniksi. Tekstinymmärtämis- ja sanastoharjoituksilla vahvistetaan ylioppilaskirjoituksissa tarvittavia tietoja ja taitoja.

ENA 13 Kirjallisuus ja luova kirjoittaminen kso vuositaso 2 tai 3
Kurssin tavoitteena on englanninkieliseen kirjallisuuteen tutustuminen ja omien kirjoitusten tuottaminen näiden tekstien perusteella. Lisäksi opiskelija esittelee muille valitsemaansa englanninkielisen kirjailijan.
Erityistä: Kurssilla on neljä tapaamista, joista ensimmäinen on pakollinen. Työt tehdään kurssin oppimissivustolle.

ENA 14 Englanninkielinen maailma ja Suomi kso vuositaso 2 tai 3
Opiskelija tutustuu englanninkieliseen maailmaan tekemällä tutkielman esimerkkimaasta. Lisäksi hän esittelee Suomea ja/tai kotiseutuaan englanniksi kirjallisesti tai videon avulla.
Erityistä: Kurssi on tarkoitettu itsenäisesti opiskeltavaksi. Siitä ei siis järjestetä erillistä kurssia.

SAKSA A-oppimäärä (SAA)

Kurssit suoritetaan numerojärjestyksessä. Jokaiseen kurssiin kuuluu erilaisia kirjallisia ja suullisia tehtäviä + aine/ lyhyitä kirjallisia tehtäviä. Arviointi 4 - 10.

SAA1 Nuori ja hänen maailmansa pa vuositaso 1
Kurssilla kerrataan ja syvennetään peruskoulussa jo opittuja asioita. Aihepiireinä mm. koti, perhe, koulu, ystävyysuhteet sekä ostosten tekeminen. Painopistealueina ovat mielipiteen ilmaisu, oman elämän kuvaaminen sekä neuvojen antaminen.

SAA2 Viestintä ja vapaa-aika pa vuositaso 1
Kurssin aihepiireinä nuoret ja vapaa-aika, musiikki, urheilu ja matkustaminen jne. Lisäksi tutustutaan tarkemmin saksankielisiin maihin, joihin liittyen tehdään pienimuotoinen projektityö.

SAA3 Opiskelu ja työ pa vuositaso 1
Harjoitellaan opiskeluun ja työelämään liittyvää suullista ja kirjallista viestintää (cc, työhakemus ja -haastattelu, sähköpostiviestit jne.). Aihepiireinä mm. opiskelun ja koulutuksen merkitys sekä työelämä. Kurssilla tehdään lyhyt projektityö Suomeen liittyen.

SAA4 Yhteiskunta ja ympäröivä maailma pa vuositaso 2
Tällä kurssilla harjoitellaan vaativampien tekstien ymmärtämistä sekä kirjallisen tiivistelmän tekoa. Aihepiirit mm. erilaiset yhteisöt sekä yksilön rooli niissä, oma identiteetti, yhteiskunta, kotimaa, kansalaisaktivismi, hyvinvointi sekä turvallisuus.

SAA5 Kulttuuri pa vuositaso 2
Kurssilla tutustutaan monipuolisesti saksankielisten maiden sekä oman maan kulttuuriin. Aihepiireinä ovat mm. musiikki, elokuva, teatteri, kirjallisuus, taide, arkkitehtuuri jne. Lisäksi tehdään elokuva- tai kirja-arvostelu tms.

SAA6 Tiede, talous ja tekniikka pa vuositaso 2
Aihekokonaisuuksina ovat esim. liikenne, teknologia, yhteiskunta, viestintä, luonnon merkitys ihmiselle, talouden kehitys jne. Kurssilla harjoitellaan vaikeampien tekstien analysointia ja käsittelyä.

yo- kirjoituksiin valmentavat kurssit:

SAA7 Luonto ja kestävä kehitys sy
Kurssilla käsitellään ympäristöasioita, matkailua ja sen vaikutuksia, opiskelun merkitystä sekä ammatinvalintaa. Kieliopista kerrataan koko verbioppi.

SAA8 Puhu ja ymmärrä paremmin sy
Tällä kurssilla valmistaudutaan tulevaan opiskeluun, ammatin sekä yleensä eri elämäntilanteisiin harjoittelemalla ko. taitoja suullisesti ja kirjallisesti. Kieliopin laajaa kertausta. Kurssin lopussa on suullinen koe.

SAA9 Abikertauskurssi kso

RUOTSI B1-oppimäärä (RUB)

Pakolliset kurssit 1-5 tulee suorittaa numerojärjestyksessä. Valtakunnallinen syventävä kurssi 6 voidaan suorittaa 2. tai 3. opiskeluvuotena, ja valtakunnalliset syventävät kurssit 7-8 suositellaan suoritettavaksi 3. opiskeluvuotena. Kurssit 1-8 arvioidaan numerolla.

RUB1 Koulu ja vapaa-aika pa vuositaso 1
Kurssi niveltää perusopetuksen ja lukion kielenopetusta ja vahvistaa sanaston ja rakenteiden hallintaa. Teemoina ovat itsestä kertominen, harrastukset, koulunkäynti ja vapaa-ajan vietto. Viestinnällisenä tavoitteena on tukea opiskelijan keskustelu- ja puheenymmärtämistaitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon tuntiaktiivisuus, kurssikoe, kuullun ymmärtämiskokeet, sanakokeet ja kirjallinen tuotos.

- RUB2 Arkielämää Pohjoismaissa pa vuositaso 1**
 Kurssilla jatketaan rakenteiden ja sanaston vahvistamista ja kirjoittamisen harjoittelua. Tavoitteena on myös harjoitella monipuolisesti kuullun ymmärtämistä ja suullista tuottamista. Aihepiirinä on pohjoismaisten nuorten arki. Arvioinnissa otetaan huomioon tuntiaktiivisuus, kurssikoe, kuullun ymmärtämiskokeet, sanakokeet ja kirjallinen tuotos.
- RUB3 Suomi, Pohjoismaat ja Eurooppa pa vuositaso 1 tai 2**
 Kurssin aihepiireinä ovat kotimaa, Pohjoismaat sekä Suomi Euroopassa. Opiskelija saa tietoa myös suomenruotsalaisista ja heidän kulttuuristaan. Kurssilla painotetaan kirjoittamista ja tekstin ymmärtämistä. Arvioinnissa otetaan huomioon tuntiaktiivisuus, kurssikoe, kuullun ymmärtämiskokeet, sanakokeet ja kirjallinen tuotos.
- RUB4 Elämää yhdessä ja erikseen pa vuositaso 2**
 Kurssin aihepiiriä, elämää, käsitellään eri näkökulmista. Opiskelija pohtii omia elämänarvojaan, ihmissuhteitaan, sukupuolten ja sukupolvien kohtaamista sekä sitä, mitä täysi-ikäiseksi tulo ja aikuistuminen hänelle merkitsevät. Arvioinnissa otetaan huomioon tuntiaktiivisuus, kurssikoe, kuullun ymmärtämiskokeet, sanakokeet ja kirjallinen tuotos.
- RUB5 Elinympäristömme pa vuositaso 2**
 Kurssilla käsitellään muuttuvaa elinympäristöämme, kestävä kehitystä, tiedotusvälineiden ja mainonnan maailmaa sekä ihmiskunnan kehitykseen vaikuttaneita keksintöjä. Opiskelija pohtii arkipäiväisten valintojen vaikutusta ympäristöön ja kyseenalaistaa nykyisen elintapansa. Arvioinnissa otetaan huomioon tuntiaktiivisuus, kurssikoe, kuullun ymmärtämiskokeet, sanakokeet, kirjalliset tuotokset ja suullinen tuotos.
- RUB6 Puhu ja ymmärrä paremmin sy vuositaso 2 tai 3**
 Kurssilla harjoitellaan puheviestinnän strategioita ja suullista tuottamista eri tilanteissa. Teemoina ovat ajankohtaiset pohjoismaiset tapahtumat ja muiden kurssien aihepiirit esim. vapaa-aika, kirjallisuus, elokuvat, matkailu, ihmissuhteet ja siirtolaisuus.
 Erityistä: Erillinen todistus valtakunnallisesta suullisen kielitaidon kokeesta.
- RUB7 Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen sy vuositaso 3**
 Aihepiireinä maailmanlaajuiset ilmiöt, kansainvälinen vaikuttaminen, yhteiskunnalliset asiat, päätöksentekoon osallistuminen. Ai ekokonaisuus ”aktiivinen kansalaisuus ja riittävä s”.
 Uutiskatsausten ja lehtiartikkelien referointia ja seuraamista. Kokonaiskuva ruotsin kielen kielipöytästä. Runsaasti yo-kuunteluharjoituksia.
- RUB9 Lukion kertauskurssi kso vuositaso vapaa**
 Paikataan puuttuvat aukot perusrakenteiden ja perussanaston hallinnassa. Kerrataan ja harjoitellaan sekä kielioppia että tekstejä.
- RUB10 Abi-preppauskurssi kso vuositaso 3**
 Harjoitellaan erilaisia yo-kokeissa mahdollisia tehtäviä: käydään läpi vanhoja yo-vihkoja, tehdään tiivistelmiä, avoimia kysymyksiä, käännöksiä ja kirjoitetaan runsaasti harjoitusaineita yo-vihkoissa olevista otsikoista.
- RUB11 "Ruotsia Ruotsissa" kso vuositaso vapaa**
 Lähtöpaikamat ja esitysten valmistelu tapahtuvat Suomessa Moodle-oppimisympäristössä hyödyntäen ja kurssin päätteeksi vierailamme Tukholmassa (4-5 vuorokautta), jossa käymme useissa eri kohteissa ja käytämme ruotsin kieltä autenttisissa tilanteissa.

SAKSA B2-oppimäärä (SAB2)

Kurssit suoritetaan numerojärjestyksessä.

SAB2.1 Vapaa-aika ja harrastukset**sy**

Kurssilla kerrataan aiemmin opittuja asioita (sanasto ja rakenteet) sekä laajennetaan monipuolisesti kielen eri perusrakenteiden tuntemusta. Aihepiireinä eurooppalaisten nuorten elämä sekä koulussa että vapaa-ajalla, matkustaminen, omasta elämästä kertominen yms.

SAB2.2 Meillä ja muualla**sy**

Kurssin aihepiireinä ovat saksankieliset maat sekä Suomi ja ko. maiden asukkaat, kulttuuri, maantiede, historia, nähtävyydet jne. Pienimuotoinen projektityö saksankielisistä maista. Suullisen kielitaidon harjoittelua enenevässä määrin.

SAB2.3 Ennen ja nyt**sy**

Tällä kurssilla tutustutaan saksankielisten maiden sekä kotimaan asumiseen ja arkielämään ennen ja nyt, maalla ja kaupungissa. Ko. aihepiirien monipuolista käsittelyä sekä suullisesti että kirjallisesti.

SAB2.4 Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat**sy**

Kurssin aihepiirit käsittelevät opiskelua, ammatinvalintaa, työelämää, tulevaisuuden suunnittelua, ihmissuhteita sekä em. asioihin liittyviä tilanteita, kuten cv, kirjoittaminen, työhaastattelu ja -hakemus, sähköpostiviestit yms.

SAB2.5 Kulttuuri**sy**

Tutustutaan monipuolisesti saksankieliseen kulttuurialueeseen. Aihepiireinä: musiikki, elokuva, kirjallisuus, muoti, design, ruoka, urheilu, kuvataide, teatteri, tv jne. Käsitellään myös ulkomaalaisten ja eri vähemmistöjen asemaa Saksassa ja muualla.

SAB2.6 Yhteinen maapallomme**sy**

Kurssilla tutustutaan saksalaiseen yhteiskuntaan ja yhteiskunnalliseen elämään osana globaalia maailmaa. Aihepiireinä mm. asevelvollisuus ja siviilipalvelus, uskonnon merkitys ihmiselle ja kulttuurille, oman elämän ongelmat, ihmissuhteet, maahanmuuttajien ja eri vähemmistöjen asema, yhteiskunnallinen vaikuttaminen yms.

SAB2.7 Tiede ja tekniikka**sy**

Tällä kurssilla tutustutaan eri tieteiden ja tutkimuksen aloihin sekä tekniikkaan ja viestintään. Aihepiireinä myös saksalaiset sanomalehdet, media, aktueellit asiat saksankielisellä alueella. Kerrataan kielioppia ja sanastoa sekä harjoitellaan yo-kirjoituksia varten.

SAB2.8 Luonto ja kestävä kehitys**sy**

Harjoitellaan kertomaan monipuolisesti ympäristöstä, sen muutoksista ja sitä uhkaavista vaaroista, luonnosta ja sen merkityksestä ihmiselle, ympäristönsuojelusta jne. Tutustutaan vaihtoehtoihin energiamuotoihin, luomuviljelyyn, kierrätykseen yms. Kieliopin kertausta ja monipuolista valmistautumista yo-kirjoituksiin.

SAKSA B3-oppimäärä (SAB3)

Kurssit suoritetaan numerojärjestyksessä.

SAB3.1 Hyvää päivää, hauska tutustua**sy**

Tällä kurssilla opiskellaan perusvuorovaikutukseen liittyvää kieltä. Aihepiireinä: tervehtiminen ja itsensä esittely, itsestä kertominen, peruskysymysten muodostaminen, tapaamisesta sopiminen, mielipiteen ilmaisu sekä erilaiset reagointitilanteet.

SAB3.2 Näin asiat hoituvat**sy**

Kurssin aihepiirit käsittelevät arkipäivän tilanteita sekä matkailua. Harjoitellaan perusselviytymistä erilaisissa jokapäiväisissä tilanteissa, kuten ostoksilla, hotellissa ja ravintolassa. Opetellaan tienneuvomista.

Tämän jälkeen siirrytään B2- saksan kurssille 1, eli kurssi B3.3 on B2.1 jne.

RANSKA B2-oppimäärä (RAB2)

RAB2.1 Vapaa-aika ja harrastukset sy vuositaso 1
Tietotekniikka, vaatekaupassa asioiminen, ihmissuhteet, televisio-ohjelmat, maat ja kielet. Runsaasti keskustelu- ja ääntämisharjoituksia. Numeroarviointi. (Escalier 1, kappaleet 11-15)

RAB2.2 Nyt menttiin! sy vuositaso 1
Vapaa-aika, lomasuunnitelmat, ostosten tekeminen, omasta elämästä kertominen, koulu ja harrastukset, kulttuurierot Suomen ja Ranskan välillä. Suullinen ja kirjallinen viestintä. Numeroarviointi. (Esc 2 kappaleet 1-6)

RAB2.3 Frankofonia sy vuositaso 2
Frankofonia, siirtolaisuus, matkailu. Suullinen ja kirjallinen viestintä. Numeroarviointi. (Esc 2 kappaleet 7-12)

RAB2.4 Yhteinen maapallomme sy vuositaso 2
Kestävä kehitys, teknologia ja terveys, maailmankatsomukset ja uskonnot. Kirjallinen ja suullinen viestintä. Numeroarviointi. (Esc 3 kappaleet 1-5)

RAB2.5 Opiskelu- ja tulevaisuudensuunnitelmat sy vuositaso 2
Kansainvälisyys, opiskelusuunnitelmat, työelämä, tulevaisuus. Kirjallinen ja suullinen viestintä. Numeroarviointi. (Esc 3 kappaleet 6-10)

RAB2.6 Kulttuuri sy vuositaso 2
Musiikki, kirjallisuus, nykyaide, taiteen harrastaminen, elokuva. (Esc 4 kappaleet 1-4)

RAB2.7 Muuttuva maailmamme sy vuositaso 3
Kulutustottumukset, ympäristönsuojelu, urheilu- ja media, politiikka ja yhteiskunta, maapallon nykytila ja tulevaisuus. (Esc 4 kappaleet 5-8)

RAB2.8 Abikertaus sy vuositaso 3
Keskeisten rakenteiden kertausta: verbioppi. Luetunymmärtämistekstejä, rakenteita sekä viestinnällisiä kirjoitustehtäviä aiempien ylioppilastutkintotehtävien pohjalta. Kuunteluharjoituksia. Numeroarviointi.

RAB2.9 Suullinen viestintä kso vuositaso 2 ja 3
Kurssi vahvistaa jokapäiväisen elämän kielenkäyttötilanteissa tarvittavaa suullista kielitaitoa.

Mikäli haluat kerrata 8- ja 9-luokan kurssit, valitse lisäksi seuraavat koulukohtaiset kurssit:

RAB2.10 Ranskaa - miksi ei! ksy vuositaso 1
Tervehtiminen, esittäytyminen, asuinpaikasta, itsestä, perheenjäsenistä kertominen. Matkalipun ostaminen, ostosten tekeminen. Runsaasti ääntämis- ja puheharjoituksia. Numeroarviointi. (Escalier 1 kappaleet 1-5)

RAB2.11 Sano se ranskaksi ksy vuositaso 1
Oman huoneen kuvailu, ravintolassa ja kahvilassa asioiminen, lomasuunnitelman laatiminen, vapaa-ajasta kertominen. Runsaasti puhe- ja ääntämisharjoituksia. Numeroarviointi. (Escalier 1 kappaleet 6-10)

RANSKA B3-oppimäärä (RAB3)

- RAB3.1 Ranskaa - miksi ei!** **sy vuositaso 1**
Tervehtiminen, esittäytyminen, asuinpaikasta, itsestä, perheenjäsenistä kertominen. Matkalipun ostaminen, ostosten tekeminen. Runsaasti ääntämis- ja puheharjoituksia. Numeroarviointi. (Escalier 1 kappaleet 1-5)
- RAB3.2 Sano se ranskaksi** **sy vuositaso 1**
Oman huoneen kuvailu, ravintolassa ja kahvilassa asioiminen, lomasuunnitelman laatiminen, vapaa-ajasta kertominen. Runsaasti puhe- ja ääntämisharjoituksia. Numeroarviointi. (Escalier 1 kappaleet 6-10)
- RAB3.3 Vapaa-aika ja harrastukset** **sy vuositaso 1**
Tietotekniikka, vaatekaupassa asioiminen, ihmissuhteet, televisio-ohjelmat, maat ja kielet. Runsaasti keskustelu- ja ääntämisharjoituksia. Numeroarviointi. (Escalier 1, kappaleet 11-15)
- RAB3.4 Nyt menttiin!** **sy vuositaso 1**
Vapaa-aika, lomasuunnitelmat, ostosten tekeminen, omasta elämästä kertominen, koulu ja harrastukset, kulttuurierot Suomen ja Ranskan välillä. Suullinen ja kirjallinen viestintä. Numeroarviointi. (Esc 2 kappaleet 1-6)
- RAB3.5 Frankofonia** **sy vuositaso 2**
Frankofonia, siirtolaisuus, matkailu. Suullinen ja kirjallinen viestintä. Numeroarviointi. (Esc 2 kappaleet 7-12)
- RAB3.6 Yhteinen maapallomme** **sy vuositaso 2**
Kestävä kehitys, teknologia ja terveys, maailmankatsomukset ja uskonnot. Kirjallinen ja suullinen viestintä. Numeroarviointi. (Esc 3 kappaleet 1-5)
- RAB3.7 Opiskelu- ja tulevaisuudensuunnitelmat** **sy vuositaso 2**
Kansainvälisyys, opiskelusuunnitelmat, työelämä, tulevaisuus. Kirjallinen ja suullinen viestintä. Numeroarviointi. (Esc 3 kappaleet 6-10)
- RAB3.8 Kulttuuri** **sy vuositaso 2**
Musiikki, kirjallisuus, nykyaide, taiteen harrastaminen, elokuva. (Esc 4 kappaleet 1-4)
- RAB3.9 Muuttuva maailmamme** **ksy vuositaso 3**
Kulutustottumukset, ympäristönsuojelu, urheilu- ja media, politiikka ja yhteiskunta, maapallon nykytila ja tulevaisuus. (Esc 4 kappaleet 5-8)
- RAB3.10 Abikertaus** **ksy vuositaso 3**
Keskeisten rakenteiden kertausta: verbioppi. Luetunymmärtämistekstejä, rakenteita sekä viestinnällisiä kirjoitustehtäviä aiempien ylioppilastutkintotehtävien pohjalta. Kuunteluharjoituksia. Numeroarviointi.
- RAB3.11 Suullinen viestintä** **kso vuositaso 2 ja 3**
Kurssi vahvistaa jokapäiväisen elämän kielenkäyttötilanteissa tarvittavaa suullista kielitaitoa.

ESPANJA B3-oppimäärä (EAB3)

- EAB3.1 Hyvää päivää, hauska tutustua** **sy**
Tervehdyksiä, esittäytyminen, perhe ja ystävät, kappaleet 1–5 (¡Dime! 1), Kielioppi: mm. substantiivien suku ja monikko, artikkelit, olla-verbit, verbin indikatiivin preesens ja kysymyssanat.

EAB3.2 Näin asiat hoituvat sy
Koulu, ammatteja, kellonaika, tien neuvominen, ostoksilla, hotellissa ja ravintolassa, kappaleet 6-10 (jDime! 1), Kielioppi: mm. adjektiivit, refleksiivi- ja diftongiverbit sekä järjestysluvut.

EAB3.3 Vapaa-aika ja harrastukset sy
Sää, asuminen, vapaa-aika, lääkäriillä käynti ja vaatekaupassa, kappaleet 1-5 (jDime! 2), Kielioppi: mm. objektipronominit, kestopreesens ja perfekti.

EAB3.4 Meillä ja muualla sy
Pukeutuminen, ostoksilla, postissa, kappaleet 18–23, Lectura-tekstit mm. kappaleista 3b (Barcelona), 4 (Riquezas de España), 9 (El otoño), 10 (Segovia) ja 14 (La salsa) – Suomea käsitellään kappaleessa 31 (Lectura: Hechos sobre Finlandia).

EAB3.5 Ennen ja nyt sy

EAB3.6 Opiskelu ja tulevaisuuden suunnitelmat sy

EAB3.7 Kulttuuri sy

EAB3.8 Yhteinen maapallomme sy

VENÄJÄ B3-oppimäärä (VEB)

Venäjän kurssien suoritusjärjestys on 1-2-3-4-5-6-7-8. Kurssit 1-3 suoritetaan 1. opiskeluvuotena, kurssit 4-6 suoritetaan 2. opiskeluvuotena ja kurssit 7-8 3. opiskeluvuotena. Kaikki kurssit arvioidaan numerolla. Arvioinnissa otetaan huomioon kurssikoe, tuntiaktiivisuus sekä suulliset ja kirjalliset tuotokset.

VEB1 Hyvää päivää, hauska tutustua sy vuositaso 1
Kurssilla opitaan kielen alkeet ja totutellaan venäjän kielen ääntämiseen, intonaatioon ja kirjoittamiseen. Opiskelussa pyritään hyödyntämään opiskelijoiden jo osaamien vieraiden kielten tuntemusta. Totutellaan puheen ymmärtämiseen ja opetellaan venäjänkielistä reagointia.

VEB2 Näin asiat hoituvat sy vuositaso 1
Kurssilla jatketaan intonaation ja ääntämisen opettelua. Opiskelutilanteissa harjoitellaan venäjänkielisen puheen tuottamista keskeisissä palvelutilanteissa sekä opitaan venäjänkielisten viestien vastaanottamista. Opiskelijaa johdatetaan Venäjän kulttuurin havainnointiin.

VEB3 Vapaa-aika ja harrastukset sy vuositaso 1
Kurssilla jatketaan puheen tuottamisen harjoittelua fraasitasolla keskeisissä kielenkäyttötilanteissa esim. ravintolatilanteissa ja kaupassa asioitaessa. Puheen tuottamista ja venäjänkielisen sanaston hallintaa kehitetään myös harjoituksissa, jotka liittyvät sanastoltaan matkustamiseen tai harrastuksiin. Kieli sidotaan tilanteeseen ja ympäristöön venäjänkielisessä kulttuurissa.

VEB4 Meillä ja muualla sy vuositaso 2
Kurssilla tutustutaan lähemmin venäläisiin ihmisiin ja venäläiseen kulttuuriin sekä verrataan suomalaista ja venäläistä kulttuuria esim. juhlienviettotapojen suhteen. Kurssilla opitaan kommunikoimaan kohteliaasti ja asiallisesti esim. vierailutilanteissa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

VEB5 Ennen ja nyt sy vuositaso 2
Kurssilla tutustutaan ajankohtaisiin asioihin ja niiden ilmenemismuotoihin venäläisessä kulttuurissa sekä tutustutaan Venäjän historiaan ja venäläisen kulttuurin perinteeseen. Kurssilla painotetaan puheviestintää ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa.

VEB6 Opiskelu ja tulevaisuuden suunnitelmat sy vuositaso 2
Kurssilla tutustutaan venäläiseen koulutusjärjestelmään ja opitaan kertomaan omista opiskelu- ja tulevaisuudensuunnitelmista venäjän kielellä. Kurssilla keskitytään myös venäjänkielisen vaikeahkon kielen luetun ymmärtämisen harjoitteluun.

VEB7 Kulttuuri sy vuositaso 3
Kurssilla perehdytään lähemmin venäläiseen populaari- ja korkeakulttuuriin sekä ortodoksiseen kirkkoon ja sen perinteisiin. Kurssilla voidaan käsitellä myös kulttuurisesti, kielellisesti ja ryhmäkohtaisesti kiinnostavia ja ajankohtaisia aiheita. Kurssilla painotetaan myös luetun ja kuullun ymmärtämisen sekä kirjoittamisen harjoittelua.

VEB 8 Yhteinen maapallomme sy vuositaso 3
Kurssilla käsitellään yhteiskuntaa ja aikaa peilaavia ilmiöitä. Aihepiirinä voivat olla myös maapallon nykytilaa ja tulevaisuuden näkymiä käsittelevät tekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja tuottamista sekä kuullun ymmärtämistä ja rakenteiden monipuolista harjoittelua.

MATEMATIIKKA (MAA)

Tammerkosken lukiossa pitkässä matematiikassa käytettävä symbolinen laskin on TI-nspire CX CAS. Laskimen hankinnasta sovitaan erikseen syksyn pitkän matematiikan kursseilla.

MAA 1 Funktiot ja yhtälöt I pa vuositaso 1
Kurssilla tarkastellaan aluksi reaali-lukujen ominaisuuksia, potenssi- ja juurilausekkeita. Käydään läpi ensimmäisen asteen yhtälön, epäyhtälön ja yhtälöparin ratkaisu ja harjoitellaan prosenttilaskentaa. Tutkitaan funktiokäsitettä potenssi- ja eksponenttifunktioiden avulla.

MAA 2 Polynomifunktiot pa vuositaso 1
Tutustutaan polynomifunktioihin. Kurssilla käydään läpi toisen ja korkeamman asteen polynomi-yhtälön ja epäyhtälön ratkaisuperiaatteet. Opetellaan binomikaavat. Opetellaan toisen asteen polynomin jakaminen tekijöihin.

MAA 3 Geometria pa vuositaso 1
Kurssilla opiskellaan sekä tasogeometriaa että avaruusgeometriaa. Tarkastellaan tasokuvioiden ominaisuuksia ja harjoitellaan täsmällistä todistamista esim. kolmioiden yhtenevyytlauseiden kautta. Tutustutaan kolmiulotteisiin kappaleisiin.

MAA 4 Analyttinen geometria pa vuositaso 1
Tutkitaan tasokoordinaatistossa suorien ja toisen asteen käyrien kulkua ja yhtälöiden määrittämistä. Opitaan itseisarvoyhtälön ja epäyhtälön ratkaiseminen sekä yhtälöryhmän ratkaiseminen.

MAA 5 Vektorit pa vuositaso 2
Käydään läpi vektorien laskutoimitukset ja käyttö eri sovelluksissa.

MAA 6 Todennäköisyys ja tilastot pa vuositaso 2
Tutustutaan tilastollisen aineiston käsittelyyn ja tulkitsemiseen. Tutustutaan todennäköisyyden käsitteeseen. Opiskellaan todennäköisyyslaskennan laskusääntöjä ja sovelletaan niitä käytännön ongelmien ratkaisuun.

MAA 7 Derivaatta pa vuositaso 2
Tarkastellaan raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan käsitteitä. Tutkitaan polynomi- ja murtofunktoita derivaatan avulla. Tarkastellaan funktioiden ääriarvosovelluksia lähinnä derivaatan avulla.

- MAA 8 Juuri- ja logaritmifunktiot pa vuositaso 2**
Tutustutaan eksponentti-, juuri- ja logaritmifunktioihin. Laajennetaan derivaatan soveltamista näihin funktioihin sekä yhdistettyyn funktioon. Tutustutaan aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioihin.
- MAA 9 Trigonometriset funktiot ja lukujonot pa vuositaso 2**
Käsitellään suorakulmaisen kolmion trigonometriaa. Määritellään trigonometriset funktiot yksikköympyrässä ja ratkaistaan trigonometrisia yhtälöitä. Laajennetaan derivaatan käsitettä trigonometriin funktioihin. Opetellaan lukujonojen muodostamista ja tunnistamista. Tutustutaan aritmeettiseen ja geometriseen lukujonoon ja summaan.
- MAA 10 Integraalilaskenta pa vuositaso 3**
Opiskellaan integraalifunktion ja määrätyn integraalin käsitteet ja määrittäminen. Sovelletaan määrättyä integraalia pinta-alojen ja tilavuuksien laskemiseen.
- MAA 11 Lukuteoria ja logiikka sy vuositaso 2-3**
Käydään läpi joukko-opin peruskäsitteet. Käsitellään lukuteoriaa, logiikan perusteita ja Boolean algebran perusteita. Opiskellaan Eukleideen algoritmi ja kongruenssi.
- MAA 12 Numeerisia ja algebrallisia menetelmiä sy vuositaso 3**
Laskimen ja tietokoneen avulla toteutettavat likimääräismenetelmät yhtälöiden ja yhtälöryhmien ratkaisussa sekä differentiaalilaskennassa. Ratkaisualgoritmit ja niiden käyttö.
- MAA 13 Differentiaali- ja integraalilaskennan jatkokurssi sy vuositaso 3**
Syvennetään funktioiden jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkimista ja näiden funktioiden yleisiä ominaisuuksia. Opitaan uusia integroimismenetelmiä. Opitaan ratkaisemaan yksinkertaisia differentiaaliyhtälöitä. Tarkastellaan kahden muuttujan funktioita.
- MAA 14 Pitkän matematiikan kertauskurssi ksy vuositaso 3**
Kerrataan ja syvennetään aiempien kurssien keskeiset osa-alueet. Ylioppilaskirjoituksiin valmentava kurssi.
- MAA 15 Talousmatematiikka ksy vuositaso 2 tai 3**
Sisältö sama kuin MAB 7-kurssilla.
- MAA 16 Tilastotiede II ksy**
Tilastollinen tutkimus. Otantamenetelmät. Tilaston kuvaajat. Lineaarinen regressio ja korrelaatio. Keskeisiä todennäköisyysjakaumia. Tilastollinen päättely. Kurssia ei tarjolla lv. 2015-2016.
- MAA 17 Avaruusgeometria ksy**
Kolmiulotteinen koordinaatisto. Kolmiulotteisten kappaleiden geometriaan liittyvien tehtävien käsittely geometrian ja kolmiulotteisten vektorien avulla. Kurssia ei tarjolla lv. 2015-2016.
- MAA 18 Laskuharjoituskurssi 1 kso vuositaso 1**
Tukee kurssien MAA 1 ja MAA 2 opiskelua. Kurssia ei tarjolla lv. 2015-2016.
Erityistä: **Laajuus 0,5 kurssia.**
- MAA 19 Laskuharjoituskurssi 2 kso vuositaso 2**
Tukee kurssin MAA 7 opiskelua. Kurssia ei tarjolla lv. 2015-2016.
Erityistä: **Laajuus 0,5 kurssia.**
- MAA 20 Laskuharjoituskurssi 3 kso vuositaso 2**
Tukee kurssin MAA 8 opiskelua. Kurssia ei tarjolla lv. 2015-2016.
Erityistä: **Laajuus 0,5 kurssia.**

LYHYT MATEMATIIKKA (MAB)

Kurssit MAB 1 – MAB 3 tulee suorittaa numerojärjestyksessä. Kun kolme ensimmäistä kurssia on suoritettu, niin kurssit MAB 4 – MAB 6 voi suorittaa missä tahansa järjestyksessä.

MAB 1 Lausekkeet ja yhtälöt pa vuositaso 1

Syvennetään perusvalmiuksia käyttää matematiikkaa jokapäiväisen elämän ongelmien ratkaisemisessa. Kurssilla opitaan ilmaisemaan suureiden välisiä yhteyksiä lausekkeiden avulla sekä ratkaisemaan ongelmia kuvaajia, yhtälöitä ja epäyhtälöitä käyttäen.

MAB 2 Geometria pa vuositaso 1

Opitaan hahmottamaan kaksi- ja kolmiulotteista tilaa sekä kehittämään avaruudellista hahmottamiskykyä soveltaen geometriaa ympärillä olevaan maailmaan. Piirretään tasokuvioita ja kolmiulotteisia kappaleita. Käytännön ongelmia ratkaistaan yhdenmuotoisuutta, trigonometriaa ja Pythagoraan lausetta soveltaen.

MAB 3 Matemaattisia malleja I pa vuositaso 1

Kurssilla opitaan näkemään matemaattisten mallien merkitys ja tarve todellisissa tilanteissa sekä tutustutaan eri mahdollisuuksiin reaali maailman ilmiöiden mallintamisessa. Käsitellään muuttujien välisiä riippuvuuksia ja tutustutaan tavanomaisimpiin funktioihin. Harjaannutaan soveltamaan lineaarista ja eksponentiaalista mallia sekä käyttämään näiden yhteydessä myös polynomi- ja potenssiyhtälöitä ja logaritmia.

MAB 4 Matemaattinen analyysi pa vuositaso 2

Tutustutaan derivaatan käsitteeseen muutosnopeuden mittana käyttäen graafisia ja numeerisia lähestymistapoja. Pehdytään derivaatan käyttöön muutoksia tutkittaessa ja opitaan suurimman ja pienimmän arvon määrittämistä. Tutustutaan graafisiin ja numeerisiin likimääräismenetelmiin.

MAB 5 Tilastot ja todennäköisyys pa vuositaso 2

Pyritään antamaan oppilaalle kyky ymmärtää tilastojen merkitys ilmiöiden kuvaamisessa. Opiskelija saavuttaa valmiudet tutkia tilastoja ja arvioida niitä kriittisesti. Totutaan todennäköisyyden käsitteisiin ja laskumenetelmiin.

MAB 6 Matemaattisia malleja II pa vuositaso 2 tai 3

Kurssilla kootaan yhteen ja täydennetään erilaisia matemaattisia tutkimusmenetelmiä sekä sovelletaan niitä erilaatuisiin tehtäviin. Opitaan tutkimaan lukujonoja ja summia sovellustilanteissa. Harjaannutaan käyttämään erilaisia funktioita matemaattisina malleina ja tutkimaan niitä yhtälöillä, graafisilla ja numeerisilla menetelmillä sekä derivaattaa käyttäen. Pyritään mahdollisuuksien mukaan laajempien sovelluskokonaisuuksien muodostamiseen.

MAB 7 Talousmatematiikka sy vuositaso 2 tai 3

Kurssin tarkoituksena on antaa opiskelijalle käsitys matematiikan merkityksestä talouselämässä. Kurssilla tutustutaan käytössä oleviin apuneuvoihin sekä niiden sovelluksiin. Tutustutaan liike-elämän terminologiaan ja sen käyttämiseen laskentamalleissa.

MAB 8 Matemaattisia malleja III sy vuositaso 2 tai 3

Kurssilla perehdytään trigonometrinen funktioiden kuvaajiin ja käytetään niitä jaksollisten ilmiöiden mallintajina. Ratkaistaan trigonometrisia yhtälöitä. Tutustutaan vektorin käsitteeseen sekä sen peruslaskutoimituksiin.

MAB 9 Kertauskurssi ksy vuositaso 3

Kerrataan ja laajennetaan lukion kurssien sisältöjä. Erityistä: Kurssit 1-6 tulee olla suoritettuna.

MAB 10 Tilastotiede II**ksy****vuositaso 3**

Tilastollinen tutkimus. Otantamenetelmät. Tilaston kuvaajat. Lineaarinen regressio ja korrelaatio. Keskeisiä todennäköisyysjakaumia. Tilastollinen päättely. Kurssi toteutetaan yhteisenä pitkän matematiikan kanssa (MAA 16). Kurssia ei tarjolla lv. 2015-2016.

FYSIIKKA (FY)**FY1 Fysiikka luonnontieteenä****pa****vuositaso 1**

Tutustutaan fysikaalisiin suureisiin ja SI-mittajärjestelmään. Tarkastellaan liikkeen kuvaamisen peruskäsitteitä. Käsitellään mekaniikan peruslait. Käsitellään aineen perusrakennetta sekä maailmankaikkeuden rakenteita. Tarkastellaan sähkömagneettisen säteilyn osa-alueita sekä radioaktiivisten aineiden lähettämää säteilyä.

FY2 Lämpö**sy****vuositaso 1**

Tarkastellaan ainetta termodynaamisena systeeminä: lämpötila, paine, olomuodon muutokset, lämpölaajeneminen, kaasulait, lämpöenergia ja lämpöenergian mittaaminen. Käsitellään energian peruskäsitteitä sekä energiantuotantoa. Käsitellään lämpöopin pääsäännöt. Tarkastellaan lämpövoimakoneiden ja jäädytyskoneiden toimintaperiaatteita.

FY3 Aaltoliike**sy****vuositaso 1**

Kurssilla perehdytään aaltoliikkeen syntyyn ja ominaisuuksiin. Tarkastellaan ääntä mekaanisena aaltoliikkeenä. Tarkastellaan valoa sähkömagneettisena aaltoliikkeenä ja tutustutaan sädeoptiikan peruslakeihin ja niiden sovelluksiin.

FY4 Liikkeen lait**sy****vuositaso 2**

Kurssin aluksi syvennetään liikeopin käsitteistöä. Tarkastellaan voimaa vektorisuureena. Tarkastellaan erityyppisiä voimavaikutuksia. Opetellaan soveltamaan kappaleen liikeyhtälöä. Opetellaan työn, tehon ja mekaanisen energian käsitteet. Opetellaan soveltamaan mekaniikan energiaperiaatetta. Opetellaan liikemäärän ja impulssin käsitteet sekä liikemäärän säilymlaki.

FY5 Pyöriminen ja gravitaatio**sy****vuositaso 2**

Kurssin aluksi käsitellään kappaleen tasapainoehtoja. Määritellään kulmasuureet ja käsitellään pyörimisliikkeen liikeoppia. Edelleen tarkastellaan pyörimisliikettä soveltamalla liikkeeseen pyörimisliikkeen liikeyhtälöä, mekaanisen energian ja pyörimismäärän säilymlakeja. Tarkastellaan gravitaation alaista liikettä: heittoliikettä, planeettojen ja satelliittien liikettä.

FY6 Sähkö**sy****vuositaso 2**

Tarkastellaan yksinkertaisia tasavirtapiirejä. Opitaan virran ja jännitteen mittaaminen. Selvitetään sähkötehon ja -energian määrittäminen. Tarkastellaan vastusten ja jännitelähteiden kytkentöjä. Tarkastellaan sähkövarauksia, varausten välisiä voimavaikutuksia ja sähkökenttiä. Tarkastellaan kondensaattoreita ja kondensaattorien kytkentöjä. Selvitetään sähkön kulkua puolijohteissa.

FY7 Sähkömagnetismi**sy****vuositaso 3**

Tarkastellaan magneettisia perusilmiöitä sekä sähkövirran ja magnetismin välistä yhteyttä. Käsitellään varatun hiukkasen liikettä magneettikentässä. Tarkastellaan sähkömagneettista induktiota ja induktiolain sovelluksia. Tutkitaan virran kulkua vaihtovirtapiireissä. Lopuksi selvitetään sähkömagneettisen värähtelypiirin toimintaa.

FY8 Aine ja säteily**sy****vuositaso 3**

Kurssin alkuosassa tarkastellaan sähkömagneettisen säteilyn dualismia, kvantittuneita energiatiloja sekä atomimallin kehitystä. Kurssin loppuosa käsittelee ydinfysiikkaa: ytimen rakenne, ydinreaktiot, ydinergian tuottaminen. Edelleen käsitellään radioaktiivisen hajoamisen prosesseja.

FY9 Kokeellinen fysiikka ksy vuositaso 2
Tehdään oppilastöitä fysiikan eri osa-alueilta. Työt tehdään pääosin työpareittain. Työt ovat osin ATK-avusteisia fysiikan mittauksia. Osa töistä tehdään mahdollisesti Tampereen teknillisen yliopiston laboratorioissa.

FY10 Lukion fysiikan kokonaiskuva ksy vuositaso 3
Rakennetaan kokonaiskuva lukion aiemmista fysiikan kursseista. Jäsennetään, syvennetään ja täydennetään aiempia tietoja.

FY11 Astronomia ksy vuositaso 2
Opiskelija saa perustiedot tähtitieteestä, joka on yksi luonnontieteiden perustieteistä. Keskeisenä sisältönä on maailmankaikkeuden ja aurinkokunnan tutkiminen, rakenne ja synty sekä mahdollisesti siihen liittyvä (fysikaalinen) matematiikka. Numeroarviointi. Kurssia ei tarjolla lv. 2015-2016.

KEMIA (KE)

Pakollinen ja syventävät kurssit suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä, kuitenkin kurssin KE2 voi suorittaa missä tahansa kohdassa opintoja kurssin KE1 jälkeen. Pakollista kurssia (KE1) ei suositella itsenäisesti suoritettavaksi.

KE1 Ihmisen ja elinympäristön kemia pa vuositaso 1
Kurssilla tutkitaan elinympäristöön ja elämään liittyviä kemiallisia ilmiöitä. Tutustutaan orgaanisiin yhdistetyyppeihin ja niiden tärkeimpiin reaktioihin sekä yhdisteissä esiintyviin sidoksiin. Perehdytään erilaisiin seoksiin sekä määritetään pitoisuuksia ja ainemääriä. Vahvistetaan ja syvennetään aiemmin hankittujen kemian perustietojen hallintaa.

KE2 Kemian mikromaailma sy vuositaso 1 tai 2
Perehdytään jaksolliseen järjestelmään ja alkuaineiden ominaisuuksiin, joita selitetään elektroniverhon rakenteen ja atomiorbitaalien pohjalta. Tutustutaan kemiallisiin sidostyypppeihin ja sidosenergiaan. Tutkitaan orgaanisten yhdisteiden avaruusrakennetta ja isomeriaa.

KE3 Reaktiot ja energia sy vuositaso 2
Tutkitaan kemiallisen tapahtuman ja reaktioyhtälön välisiä yhteyksiä: mekanismeja, energiamuutoksia, reaktionopeuksia. Perehdytään reaktioyhtälön kirjoittamiseen, matemaattiseen käsittelyyn ja kaasujen yleisen tilanyhtälön käyttöön.

KE4 Metallit ja materiaalit sy vuositaso 2
Tutustutaan merkittäviin raaka-aineisiin ja niiden jalostusprosesseihin. Tutkitaan sähkökemiallisia reaktioita ja kirjoitetaan hapettumis-pelkistymisreaktioita normaalipotentialia ja sähkökemiallista jännitesarjaa käyttäen. Metallien ja epämetallien lisäksi tutustutaan tärkeimpiin bio- ja synteettisiin polymeereihin.

KE5 Reaktiot ja tasapaino sy vuositaso 2
Tutkitaan kemiallisen reaktion kinetiikkaa ja tasapainoa ja niiden soveltamista käytännön yhteyksissä.

KE6 Kokeellinen kemia ksy vuositaso 2
Tutustutaan tavallisimpien laborioivälineiden käyttöön. Tutkitaan kokeellisesti aineiden ominaisuuksia ja tehdään kvantitatiivisia ja kvalitatiivisia analyysejä.
Erityistä: Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti. Edeltävät opinnot: KE 1 ja KE 2.

KE7 Lukion kemian kokonaiskuva ksy vuositaso 3
Kerrataan ja syvennetään aiemmillä kursseilla käsitellyjä asioita, vahvistetaan laskennollisia taitoja. Harjoitellaan reaalikokeeseen vastaamista.
Erityistä: Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti. Edeltävät opinnot: KE 1- 5.

BIOLOGIA (BI)

Biologian kurssin yleinen suoritusjärjestys on pakolliset > syventävät > soveltavat kurssit. BI3 voi suorittaa, kun on opiskellut BI1- kurssin. Kurssit BI1-BI5 arvioidaan numerolla, kurssit BI6-BI9 suoritusmerkinnällä.

BI1 Eliöt ja evoluutio

pa

Elämän edellytykset ja luonnon monimuotoisuus. Evoluutio: muuntelu, evoluutiovoimat, yksilöiden lisääntymisstrategiat, elämän synty, kasvi- ja eläinkunnan kehittyminen. Nykyinen eliökunta. Ekosysteemin rakenne ja toiminta. Populaatioiden ominaisuudet ja lajien väliset suhteet.

BI2 Solu ja perinnöllisyys

pa

Solurakenne ja solujen toiminta: energiatalous, proteiinisynteesi, mitooseen ja meioosiin perustuva lisääntyminen, mutaatiot, periytymisen perusteet ja risteytyksiä. Populaatiogenetiikkaa ja synteettinen evoluutioteoria. Laborointeja.

BI3 Ympäristöekologia

sy

Syvennetään tietoja ekologisista ilmiöistä. Luonnon monimuotoisuus ja sen merkitys. Uhanalaisia eliölajeja ja elinympäristöjä sekä niiden suojelu. Ekologisia ympäristöongelmia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia. Suomalaisten ekosysteemien haavoittuvuus ja niiden tuottamat ekosysteemipalvelut. Kaupunkiekologian erikoispiirteet. Perehdytään ekologiaan tutkimuksiin ja mahdollinen oma tutkimus ympäristöaiheesta.

BI4 Ihminen

sy

Ihmisen evoluutio. Ihmisen solujen ja kudosten erityispiirteet, elimistön homeostaasin säätely. Ruoansulatus-, hengitys-, verenkierto-, eritys-, tuki- ja liikuntaelimistöjen rakenne, toiminta ja tavallisimpia sairauksia. Ihmisen lisääntyminen. Solujen vanheneminen ja syöpä. Elimistön sopeutuminen ja puolustusmekanismit. Mikrobien, myrkyllisten aineiden ja mutageenien vaikutus ihmisen terveyteen. Laborointeja.

BI5 Bioteknologia

sy

Syvennetään tietoja solun hienorakenteesta ja toiminnasta. Geenien rakenne, toiminta ja sen säätely. Geenisiirtojen menetelmät ja geenikartoitus. Geenitekniikoiden sovelluksia: rikos- ja isyystutkimukset ym. Ihmisen geenit ja sairaudet. Geenihoidot ja kantasolut. Kasvi- ja eläinjalostus. Mikrobit, niiden merkitys ja hyödyntäminen teollisuudessa. Geeni- ja biotekniikan herättämiä kysymyksiä.

BI6 Bios ja Logos

kso

Kurssin tarkoituksena on vahvistaa lukion biologian keskeisten aiheiden hallintaa, erityisesti biologian ainekoetta varten. Kurssilla käsitellään myös erityyppisiin kysymyksiin vastaamista, kuvien ja taulukoiden lukemista ja tuottamista. Perehdytään biologisen tutkimuksen perusteisiin ja tulosten tulkintaan. Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Erityistä: **Laajuus 0,5 kurssia.**

BI7 Ajankohtaista ekologiaa

kso

Opiskelija henkilökohtaisesti perehtyy BI3-kurssilla käsiteltyihin asioihin laatimalla tutkielmia ja referaatteja. Kurssin sisältö määräytyy opiskelijoiden omien toiveiden mukaisesti. Ei tarjolla lukuvuotena 2015-16.

BI8 Biologiset laboroinnit

kso

Työkurssilla tehdään laborointeja ja kasvatuksia itsenäisesti ja ryhmissä biologian eri aloilta: mikrobiologia, solubiologia, ekologia, perinnöllisyys ja ihmisen biologia. Töihin perehdytään etukäteen kirjallisesti ja tehdään työseloste.

BI9 eBiologia kso

Kurssilla perehdytään sähköisessä muodossa olevaan ajankohtaiseen biologiseen tietoon, tutkimuksiin, hankkeisiin ja tietovarastoihin. Kurssityönä toisille opiskelijoille suunnattu esitys. Edellyttää tietokoneen selaimen ja esitysohjelmistojen käyttöä. Ei tarjolla lukuvuotena 2015-16.

Erityistä: kurssi koostuu kahdesta 0,5 kurssin osuudesta.

MAANTIEDE (GE)

Maantieteen kurssin yleinen suoritusjärjestys on pakolliset > syventävät > soveltavat kurssit. Kurssit GE1-GE4 arvioidaan numerolla, kurssit GE5-GE8 suoritusmerkinnällä.

GE1 Sininen planeetta pa

Luonnonmaantieteen kurssi. Maan planetaarisuuteen ja vyöhykkeisyyteen liittyvät ilmiöt, ilmastonmuutos, maapallon endo- ja eksogeeniset voimat ja niiden vaikutus maisemaan, Pirkanmaan luonnonmaantiedettä.

GE2 Ihminen ja ympäristö pa

Kulttuurimaantieteen kurssi. Pohditaan ihmisen ja luonnon välistä vuorovaikutusta. Keskeisiä teemoja ovat väestö ja asutus, kaupungistuminen, luonnonvarat, jalostus, aluesuunnittelu ja kestävä kehitys.

GE3 Riskien maailma sy

Luonnon ja ihmisen aiheuttamia riskejä ja uhkia. Maanjäristykset, tulvat, myrskyt, väestönkasvu, aavikoituminen, saastuminen, luonnonvarojen käyttöön liittyvät riskit, globalisoituminen jne. Opiskelu pohjautuu ajankohtaisiin aiheisiin, ongelmanratkaisuun, keskusteluihin ja muuhun vuorovaikutukseen.

GE4 Aluetutkimus sy

Paikkatietojärjestelmät ja niiden perusteet ja hyödyntäminen maantieteessä. Pienimuotoinen tutkimus valtiosta tai kunnasta. Tavoitteena on oppia käyttämään maantieteellisiä tietolähteitä sekä karttoja, diagrammeja, tietoverkkoja osana tutkielman tekoa. Soveltuvien osien käytetään myös paikkatietojärjestelmää. Maantieteellisen informaation visualisointi karttoina ja diagrammeina.

GE5 Geos ja Grafia kso

Keskitytään luonnonmaantieteen ja kulttuurimaantieteen keskeisiin ilmiöihin ja riippuvuussuhteisiin ja maantieteen ainekokeeseen. Karttatulkintaan ja kartografiaan liittyviä tehtäviä. Harjoitellaan maantieteellistä kirjoittamista ja visualisointia, kuten karttojen ja diagrammista piirtämistä.

Erityistä: **Laajuus 0,5 kurssia.**

GE6 Geologia kso

Opiskelija syventää luonnonmaantieteen geologisen aineksen osaamistaan. Ei tarjolla lukuvuotena 2015-16.

GE7 eGeografia ksy

Kurssilla perehdytään maantieteen sähköisiin aineistoihin ja niiden käyttöön, esittämiseen, analysointiin ja tulkintaan maantieteellisten ilmiöiden kuvaajina. Kurssilla tuotetaan omista havainnoista ja mittauksista myös itse aineistoa. Kurssilla käytetään mm. erilaisia hakukoneita, maantieteellisiä portaaleja ja kuvia, karttoja, diagrammeja, tilastoja, paikannustietoa ja koordinaattijärjestelmiä. Ei tarjolla lukuvuotena 2014-15. Ei tarjolla lukuvuotena 2015-16.

GE8 Aluetiedettä maailmalla kso

Ulkomailla suoritettavia luonnon- tai kulttuurimaantieteen opintoja. Perehdytään etukäteen matkakohdeeseen kirjallisen aineiston avulla. Matkan aikana tutustutaan alueen luontoon ja / tai kulttuurimaantieteen aihealueisiin. Matkasta tehdään referaatti. Kurssi soveltuu esimerkiksi vaihto-opiskeluun lähteille. Kurssitarjotin: Avoin, sovitaan opettajan kanssa.

USKONTO (UE)

- UE1 Uskonnon luonne ja merkitys pa vuositaso 1**
Uskonto yleismaailmallisena ja inhimillisenä ilmiönä. Raamatun ominaislaatu pyhän kirjallisuuden edustajana sekä sen vaikutus länsimaiseen kulttuuriin. Aineksia sekä oman maailmankatsomuksen jäsentämiseen että erilaisten vakaumuksien kunnioittamiseen.
Erityistä: Suoritetaan ennen muita uskonnon kursseja.
- UE2 Kirkko, kulttuuri ja yhteiskunta pa vuositaso 1 tai 2**
Kristillisen kirkon synty, levinneisyys ja vaikutus ympäristöönsä eri aikoina. Yhteisen kirkon jakautuminen. Nykyinen kristikunta ja uskontojen välinen vuoropuhelu.
- UE3 Ihmisen elämä ja etiikka pa vuositaso 2 tai 3**
Kristinopin pääkohdat. Erilaiset eettiset järjestelmät. Kristillisen etiikan ominaispiirteet. Keskusteluja ja alustuksia ajankohtaisista yksilö- ja yhteiskuntaeettisistä kysymyksistä. Eettisten näkökulmien soveltaminen omaan elämään sekä omien moraalisten ratkaisujen pohdinta.
Erityistä: Ei suositella kurssin itsenäistä suorittamista.
- UE4 Uskontojen maailmat sy vuositaso 2 tai 3**
Maailmanuskontojen ominaispiirteet, monimuotoisuus ja niiden vaikutus ajatteluun, kulttuuriin ja yhteiskuntaan. Luonnonuskontojen yhteiset piirteet. Pääpaino suurilla ei-kristillisillä uskonnoilla: hindulaisuus, buddhalaisuus, islam, Kiinan ja Japanin uskonnot.
- UE5 Mihin suomalainen uskoo? sy vuositaso 2 tai 3**
Suomalainen uskonnollisuus historiallisena ja ajankohtaisena ilmiönä. Suomen kirkon historian päävaiheet muinaisuskosta nykypäivään. Luterilaisen kirkon toimitukset sekä työmuodot. Eikristilliset yhteisöt Suomessa.
- UE6 Uskonto ja taide kso vuositaso 1-3**
Uskonnon ja taiteen yhteys sekä merkitys eri uskonnollisissa perinteissä. Kristillisen taiteen suuntauksia alkukirkosta nykypäivään. Maailmanuskontojen suhde taiteen eri lajeihin. Uskonnollinen symboliikka taiteessa. Kurssia ei tarjolla lv. 2015-2016.
- UE7 Raamattu-kurssi kso vuositaso 1-3**
Raamatun vaikutus länsimaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan. Tutustuminen syvällisemmin Raamatun eri kirjoihin ja tyyllilajeihin. Raamatun tulkintatavat ja niiden vaikutus kristinuskon muotoihin.
- UE8 Uskonnon kertauskurssi kso vuositaso 3**
Kurssin tavoitteena on luoda kokonaiskuva uskonnosta ilmiönä, kirkkohistorian kehityslinjoista ja suomalaisesta uskonnollisuudesta ja eettisestä ajattelusta. Kurssilla harjoitellaan uskonnon yo-kirjoitusten kysymyksiin vastaamista.
Erityistä: **Laajuus 0,5 kurssia.**

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO (ET)

- ET 1 Hyvä elämä pa vuositaso 1**
Elämänkatsomukselliset peruskäsitteet, hyvä elämä, eettiset valinnat elämän eri vaiheissa. Olemassaolon peruskysymykset, kuten vapaa tahto ja valinnat. Oman elämänkatsomuksen ja identiteetin ilmaiseminen, elämänkatsomuksia koskevien väitteiden arviointi.
- ET2 Maailmankuva pa vuositaso 2**
Maailmankuvaan liittyvät käsitteet, maailmankuvan rakenne ja ydinalueet. Maailmankuvaan vaikuttavat tekijät, kuten koulu, media, taide, uskonto ja tiede. Erilaisten maailmankuvien

järkiperäinen arviointi, uskomusten synty ja tiedon luotettavuus. Tieteiden, näennäistieteiden ja uskontojen rajankäynti.

ET3 Yksilö ja yhteisö pa vuositaso 3
Ihminen sosiaalisena olentona, ihmisten välinen vuorovaikutus ja valta. Teorioita yhteiskunnan rakenteesta ja muutoksesta. Oikeudenmukaisuus ja ihmisoikeudet hyvän yhteiskunnan tavoitteena. Yhteiskuntaeettisiä kysymyksiä.

ET4 Kulttuuriperintö ja identiteetti sy vuositaso 1-3
Kulttuurin merkitys ihmisen identiteetille. Erilaisia kulttuuriperinteitä Suomessa ja maailmalla. Kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus, elämä monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Rasismi ja suvaitsevaisuus.
Erityistä: Kurssilla ei käytetä oppikirjaa.

ET5 Maailman selittäminen katsomusperinteissä sy vuositaso 1-3
Uskonnon ja uskonnollisuuden olemus. Myyttisiä tapoja selittää maailmaa. Uskontokritiikki, ateismi ja agnostismi. Maailman selittämisen kehitys eurooppalaisessa kulttuuriperinnössä. Kristinusko ja humanismi.
Erityistä: Kurssilla ei käytetä oppikirjaa.

ET6 Elämäkatsomustiedon kertauskurssi ksy vuositaso 3
Valmistautuminen elämäkatsomustiedon ainereaaliin. Erilaisia oppisisältöä kertaavat tehtävät ja erilaiset kysymystyypit reaalikokeessa. Kurssia ei tarjolla lv. 2015-2016.
Erityistä: Kurssi toteutetaan seudullisena verkkokurssina. **Laajuus 0,5 kurssia.**

FILOSOFIA (FI)

FI1 Johdatus filosofiseen ajatteluun pa vuositaso 1
Mitä filosofia on, filosofisten kysymysten luonne ja filosofian keskeiset osa-alueet. Todellisuuden luonnetta, tietoa ja tietämistä, yksilön ja yhteiskunnan suhdetta, hyvän ja oikean käsitteitä sekä hyvää elämää koskevat filosofiset peruskäsitteet. Valmiudet maailmankatsomukselliselle pohdinnalle. Välineitä kriittisen ajattelun kehittämiseen.
Erityistä: Suoritettava ensimmäisenä filosofian kurssina. Ei voi suorittaa itsenäisesti ilman poikkeuksellisen painavia perusteita.

FI2 Filosofinen etiikka sy vuositaso 1-2
Etiikan eri muodot, kuten hyve-, seuraus- ja velvollisuusetiikka, moraalisten arvojen objektiivisuus ja subjektiivisuus, moraalisten vakaumusten erilaiset perusteet, hyvä elämä sekä ympäristöetiikka. Erilaisia soveltavan etiikan ongelmia.
Erityistä: Ei suositella tentittäväksi. Suositellaan suoritettavaksi ennen FI4 ja FI5 -kursseja.

FI3 Tiedon ja todellisuuden filosofia sy vuositaso 2-3
Todellisuuden rakenne ja erilaiset todellisuuskäsitykset. Tiedon mahdollisuus ja rajat, tietämisen eri muodot, totuuden luonne ja totuusteoriat. Pätevän päättelyn ja argumentoinnin perusteet. Tieteellisen tutkimuksen luonne.
Erityistä: Kurssin suorittaminen edellyttää kurssin kirjallisten töiden tekemistä kokeen lisäksi. Ei suositella tentittäväksi.

FI4 Yhteiskuntafilosofia sy vuositaso 2-3
Yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus, vapaus ja tasa-arvo. Yksilön oikeudet ja velvollisuudet, rikos ja rangaistus. Yhteiskuntajärjestyksen, vallan ja omistamisen oikeuttaminen: yhteiskuntasopimusteoriat ja yhteiskunnalliset utopiat. Poliittinen filosofia: konservatismi, liberalismi, sosialismi ja anarkismin perusajatukset. Erilaiset yhteiskunnalliset ongelmat.
Erityistä: Ei suositella tentittäväksi. Suositellaan suoritettavaksi FI2-kurssin jälkeen.

FI5 Ympäristöfilosofia kso vuositaso 2-3

Mitä ympäristöfilosofia on? Ihmisen luontosuhde: erilaiset tavat suhtautua luontoon ja niiden seurauksia. Ympäristöetiikka ja eläinten oikeudet. Tulevien sukupolvien mahdollisuudet ja kestävä kehitys.

Erityistä: Kurssilla ei käytetä oppikirjaa eikä ole koetta. Kurssi järjestetään joka toinen vuosi. Ei voi tenttiä. Suositellaan suoritettavaksi FI2-kurssin jälkeen. Kurssia ei tarjolla lv. 2015-2016.

FI7 Filosofian kertauskurssi kso vuositaso 3

Valmistaudutaan filosofian ainereaaliiin. Analysoidaan kysymyksiä, laaditaan vastauksia erityyppisiin kysymyksiin. Kerrataan filosofian eri osa-alueiden keskeisiä sisältöjä.

Erityistä: Kurssilla ei ole koetta. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti. **Laajuus 0,5 kurssia.** Kurssia ei tarjolla lv. 2015-2016.

PSYKOLOGIA (PS)

PS1 Psykkinen toiminta, oppiminen ja vuorovaikutus pa vuositaso 1

Yleiskuva psykologian tavoista tutkia ja selittää ihmisen toimintaa. Perustiedot oppimisen psykologiasta sekä opiskelutaitojen kehittämistä. Sosiaaliin suhteisiin liittyvien ilmiöiden tarkastelu sekä tutustuminen psykologisen tiedon soveltamismahdollisuuksiin.

Erityistä: Suoritetaan ennen muita psykologian kursseja.

PS2 Ihmisen psykkinen kehitys sy vuositaso 1 tai 2

Ihmisen elämäntilanteisiin liittyvien psykkinen, sosiaalisten ja biologisten muutosten tarkastelua kehityspsykologien teorioiden ja tutkimusten näkökulmasta. Kehitystä tarkastellaan yksilön ja ympäristön jatkuvan vuorovaikutuksen tuloksena. Valmiuksia tunnistaa ja ymmärtää omia eri elämäntilanteisiin liittyviä yksilöllisiä kehitysilmioita.

PS3 Ihmisen tiedonkäsittelyn perusteet sy vuositaso 2

Kognitiivisen toiminnan eri osa-alueisiin, kuten tarkkaavaisuuteen, havaitsemiseen ja muistiin tutustuminen. Vireystilan säätely, nukkuminen ja uni. Yleiskuva hermoston perustoimintojen ja psykkinen toimintojen välisistä yhteyksistä.

PS4 Motivaatio, tunteet ja älykäs toiminta sy vuositaso 2-3

Motivaation ja tunteiden perusteorioiden ja tutkimus. Eritasoiset motiivit, tunteiden muodostuminen, niiden ilmeneminen ja merkitys. Ajattelu, kieli, ongelmanratkaisu, päätöksenteko ja luovuus.

PS5 Persoonallisuus ja mielenterveys sy vuositaso 3

Persoonallisuuden tutkiminen, määrittely ja selittäminen psykologian eri näkökulmista. Mielenterveys ja siihen vaikuttavat tekijät. Mielenterveyden häiriöt ja niiden erilaiset hoitomuodot. Suositellaan suoritettavaksi viimeisenä psykologian kurssina.

PS6 Sosiaalipsykologia ksy vuositaso 2-3

Erilaiset sosiaalipsykologiset ilmiöt. Ihmisten välinen vuorovaikutus, sosiaaliset taidot, sosiaalinen havaitseminen ja vaikuttaminen. Ryhmien toiminta.

PS7 Ympäristöpsykologia ja muut psykologian sovellusalat kso vuositaso 2-3

Luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön vaikutus ihmisen fyysiseen ja psykkinen hyvinvointiin, luonto ja mielenterveys, ekopsykologia. Opiskelijoiden valitsevat muut psykologian sovellusalat. Esim. kriisipsykologia, mielenterveys, liikennepsykologia, kasvatopsykologia.

Erityistä: Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti. Kurssilla ei käytetä oppikirjaa. Kurssikokeen sijasta kurssin suorittaminen edellyttää kirjallisten töiden (esim. essee, tutkielma) tekemistä ja niiden palauttamista sovittuna ajankohtana. Kurssilla vierailaan mahdollisuuksien mukaan erilaisissa tutustumiskohteissa.

PS8 Mielenterveys voimavarana kso vuositaso 2-3
Mielenterveyden monet ulottuvuudet. Mielenterveyden ylläpitäminen ja edistäminen. Kurssilla löydetään itsestä hyviä puolia ja opitaan uusia tapoja vahvistaa omaa psyykkistä hyvinvointia. Erityistä: Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti. Kurssilla ei käytetä oppikirjaa.

PS9 Psykologian kertauskurssi kso vuositaso 2-3
Valmistaudutaan psykologian ainereaaliiin. Analysoidaan kysymyksiä, laaditaan vastauksia erityyppisiin kysymyksiin. Kerrataan psykologian eri osa-alueiden keskeisiä sisältöjä. Erityistä: Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti. **Laajuus 0,5 kurssia.**

PS10 Ihmissuhteita kso vuositaso 1-3
Oman identiteetin syvälinen pohdinta erilaisten toiminnallisten harjoitusten avulla. Elämän merkityksellisyys, onnellisuus. Ihmissuhteiden merkitys elämässä. Ihmissuhteisiin liittyvät haasteet, ristiriitojen ja ongelmien ratkaisu. Erityistä: Kurssilla ei käytetä oppikirjaa. Kurssilla käytetään paljon toiminnallisia työskentelytapoja, esim. draamatyöskentelyä. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

HISTORIA (HI)

Pakollisten historiankurssien suositeltava opiskelujärjestys on 1-2-3-4.

HI1 Ihminen, ympäristö ja kulttuuri pa vuositaso 1
Kurssilla selvitetään, miten ihminen on käyttänyt luonnonvaroja hankkiakseen toimeentulonsa. Taloushistorian muutoksia seurataan esihistorian pyyntikulttuurista nykyajan globaaliin kulutusyhteiskuntaan ja pohditaan muutosten vaikutuksia yhteiskuntarakenteeseen sekä ihmisten elämäntapaan, luontosuhteeseen, väestönkehitykseen ja teknologian kehitykseen.

HI2 Eurooppalainen ihminen pa vuositaso 1
Perehdytään Euroopan kulttuurihistoriaan tutustumalla eurooppalaisen ajattelun, maailmankuvan ja sivistyksen kehitykseen antiikista 2000-luvulle saakka. Keskeisiä teemoja ovat taiteen ja tieteen kehitys sekä tärkeimmät aatevirtaukset.

HI3 Kansainväliset suhteet pa vuositaso 2
Kurssi tarkastelee suurvaltasuhteiden kehittymistä ja kansainvälisen politiikan keskeisiä tapahtumia 1800-luvun lopulta nykypäivään. Keskeisiä murroskausia kansainvälisissä suhteissa ovat 1800-luvun kansallistunteen ja valtioiden vahvistuminen, maailmansodat, kylmän sodan aikakausi ja sen päättymisen jälkeinen epävarmuuden aika.

HI4 Suomen historian käännekohtia pa vuositaso 2
Kurssin sisältönä on Suomen historia kansakunnan synnyn, talouden, kulttuurin ja valtiollisen aseman käännekohtissa 1800- ja 1900-luvuilla. Keskeisenä tavoitteena on suhteuttaa Suomen valtiollinen kehitys osaksi yleiseurooppalaista ja maailmanpoliittista taustaa.

HI5 Suomen vaiheet esihistoriasta autonomian aikaan sy vuositaso vapaa
Kurssi tarkastelee Suomen historian kehityslinjoja esihistoriasta 1800-luvulle asti osana Ruotsin valtakuntaa. Tavoitteena on oppia tuntemaan Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistorian kehitys sekä yhteydet länsimaiseen kulttuurikehitykseen.

HI6 Kulttuurien kohtaaminen sy vuositaso vapaa
Käsitellään keskeisiä kulttuurialueita Euroopan ulkopuolelta, kuten Japanin, Kiinan, Intian, Afrikan, islamilaisen maailman ja Amerikan historiaa ja kulttuureja. Käsittelyssä painotetaan kulttuurien välistä vuorovaikutusta muiden kulttuurien kanssa ja vahvistetaan valmiuksia vieraiden kulttuurien kohtaamiseen.

HI7 Maailmanpolitiikka tänään ksy vuositaso 2
Kurssilla hahmotetaan tämän päivän maailmanpolitiikkaa sen keskeisten toimijoiden kautta. Kurssilla käsiteltävät teemat poimitaan ajankohtaisista kansainvälisen politiikan tapahtumista, joiden taustoihin pureudutaan erilaisten töiden kautta. Kurssi täydentää hyvin kansainvälisten suhteiden kurssia (HI3). Arvioinnin perusteena kurssilla toimivat opiskelijan kurssin aikana tekemät työt, joita voivat olla yksittäinen tutkielma, portfolio tietyistä teemasta, esitelmät, selvitykset, raportit ja mahdollinen kurssikoe.

HI8 Historiaa harrastajille kso vuositaso vapaa
Kurssilla syvennetään historian tietoja ja taitoja omakohtaisen työskentelyn ja vierailujen kautta. Historian osaamista syvennetään harjoitustehtävillä sekä vieraillemalla museoissa ja näyttelyissä. Arvioinnin perusteena on aktiivisuus sekä kurssin aikana tehdyt esitelmät ja tehtävät. Museo- ja vierailukäynneistä saattaa aiheutua kustannuksia. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti opiskelemalla. Kurssia suositellaan historian reaalikokeen kirjoittaville. Ei tarjolla lv. 2015-16.

HI9 Totalitarismin historiaa ksy vuositaso vapaa
Kurssilla perehdytään totalitaristisen valtion toimintaperiaatteisiin syventyen tarkemmin natsi-Saksan historiaan. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja huomioimaan demokratian toimivuutta uhkaavat tekijät myös nykymaailmassa. Kurssilla selvitetään eri teemojen (talous, taide, kulttuuri, rotuopit, ar ot...) kautta, kuinka altio oi asettaa kansalaiset tä elliseen kontrolliin teiskunnan eri osa-alueilla. Arvioinnin perusteena kurssilla toimivat opiskelijan kurssin aikana tekemät työt, joita voivat olla yksittäinen tutkielma, portfolio tietyistä teemasta, esitelmät, selvitykset ja mahdollinen kurssikoe.

HI10 Historian kertauskurssi kso vuositaso 3
Kurssin tavoitteena on luoda kokonaiskuva historian suurista kehityslinjoista sekä liittää Suomen historian tapahtumat maailmanpolitiikan linjoihin. Kerrataan keskeisiä oppisisältöjä ja harjoitellaan reaalikokeeseen vastaamista.
Erityistä: **Laajuus 0,5 kurssia.**

YHTEISKUNTAOPPI (YH)

Pääsääntöisesti yhteiskuntaopin kurssit suositellaan suoritettavaksi toisena ja kolmantena opiskeluvuotena. Lakitiedon kurssi (YH 3) sopii ensimmäiseenkin opiskeluvuoteen.

YH1 Yhteiskuntatieto pa vuositaso 2 tai 3
Kurssin tavoitteena on oppia tuntemaan Suomen yhteiskuntajärjestelmä, sen toimintatavat sekä omat vaikutus- ja osallistumismahdollisuudet kansalaisyhteiskunnassa. Oleellisena osana kurssiin kuuluu ajankohtaiskeskustelun seuranta.

YH2 Taloustieto pa vuositaso 2 tai 3
Kurssilla käsitellään talouselämän keskeisiä toimintaperiaatteita ja käsitteitä. Tutustutaan Suomen ja kansainvälisen talouden nykytilaan ja tulevaisuuden näkymiin tilastomateriaalia hyväksikäyttäen sekä ajankohtaista talouskeskustelua seuraten. Kurssilla saadaan myös taitoja tehdä omia taloudellisia päätöksiä sekä opitaan tuntemaan työn ja yrittäjyyden merkitys kansantaloudelle.

YH3 Kansalaisen lakitieto sy vuositaso vapaa
Kurssilla perehdytään Suomen oikeusjärjestykseen sekä lakitiedon peruskäsitteisiin, käytänteisiin ja oikeudellisen tiedon lähteisiin. Opitaan tuntemaan omat oikeudet, edut ja velvollisuudet kansalaisena sekä hoitamaan yksinkertaiset oikeustoimet itse.

YH4 Eurooppalaisuus ja Euroopan unioni sy vuositaso 2 tai 3
Kurssi perehdyttää Euroopan unionin toimintaan ja yksittäisen kansalaisen asemaan yhdentyvässä Euroopassa sekä kannustaa Euroopan unionista käytävään keskusteluun ja tiedonhankintaan. Yhdentymisen etuja ja haittoja, mahdollisuuksia ja uhkia käsitellään niin opiskelijan oman elämän kuin Suomen näkökulmasta.

YH5 Aktiivinen kansalainen kso vuositaso vapaa
Kurssi tutustuttaa demokraattisiin toimintatapoihin yhteiskunnallisena vaikuttamiskeinona. Kurssisuorituksen voi saada esimerkiksi osallistumalla kouluun liittyvien tapahtumien järjestämiseen, opiskelijakuntatoimintaan tai kansalaisvaikuttamiseen liittyviin projekteihin. Kurssisuorituksen sisällöstä sovitaan etukäteen. Kurssin saaminen opiskelijakuntatoiminnasta edellyttää aktiivista toimintaa opiskelijakunnan hallituksessa vähintään yhden lukuvuoden ajan.

YH6 Yritystieto kso vuositaso 2 tai 3
Kurssilla opiskelija saa perustiedot yritystoiminnasta ja tutustuu yritystoiminnan mahdollisuuksiin Pirkanmaalla. Kurssin sisältönä on perehtyä sisäiseen ja ulkoiseen yrittäjyyteen, yrityksen perustamisen vaiheisiin ja toimintaan käytännössä. Kurssiin liittyy asiantuntija- ja yritysvierailuja. Arvioinnin perusteena on opiskelijan aktiivisuus sekä tehtävien ja esitelmien tekeminen. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti opiskelemalla.

YH 7 Ympäristövaikuttamisen kurssi kso vuositaso 2 tai 3
Kurssilla tutustutaan keskeiseen ympäristölainsäädäntöön sekä kansalaisvaikuttamisen keinoihin tavoitteena harjaantua ympäristövaikuttamisessa. Kurssilla perehdytään kansalaisjärjestöjen, yritysten ja yhteisöjen ympäristötoimintaan. Kurssiin voi liittyä ympäristövaikuttamiseen liittyvän teemapäivän valmistelu ja toteutus. Arvioinnin perusteena on opiskelijan aktiivisuus sekä tehtävien ja esitelmien tekeminen. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti opiskelemalla. Ei tarjolla lv. 2015-16.

YH8 Yhteiskuntaopin kertauskurssi kso vuositaso 3
Kurssilla kerrataan yhteiskuntaopin eri osa-alueiden keskeisiä tietoja ja taitoja sekä harjoitellaan reaaliakoetta varten.
Erityistä: **Laajuus 0,5 kurssia.**

YH9 Yhteiskunta nyt kso vuositaso 3
Kurssi syventää ja täydentää opiskelijan tietoja yhteiskunnan ajankohtaisilmiöistä ja yhteiskuntatieteistä. Kurssiin voi sisältyä asiantuntijaluentoja, vierailuja, pienoistutkimuksen tekoa ja harjoituksia. Suositellaan yhteiskuntaopin reaaliakokeen kirjoittaville.

MUSIIKKI (MU)

Musiikin pakolliset ja syventävät kurssit arvioidaan numeroilla. Soveltavista kursseista saa suoritusmerkinnän. Kurssimerkinnän MU8 voi saada myös osallistumalla harjoituksiin ja esiintymisiin soittajana kolmessa lukion juhlassa yhden tai kahden lukuvuoden aikana. Vaihtoehtoinen suoritustapa vaatii musiikinopettajan hyväksynnän tai mahdollisesti soittonäytteen.

MU1 Musiikki ja minä pa vuositaso 1 tai 2
Opiskelija tutkii omia mahdollisuuksiaan musiikin tekijänä ja tulkitsijana, kuuntelijana sekä kulttuuripalvelujen käyttäjänä. Kurssilla tutustutaan opiskelijoiden omaan ja muuhun paikalliseen musiikkitoimintaan. Opiskelija kehittää äänenkäyttöään ja soittotaitoaan musiikillisen ilmaisun välineenä.

MU2 Moniääninen Suomi pa vuositaso 1 tai 2
Opiskelija oppii tuntemaan suomalaista musiikkia (populaari-, taide- ja perinnesävelmusiikkia) sekä Suomessa esiintyviä musiikkikulttuureja ja vahvistaa omaa kulttuurista identiteettiään. Opiskelussa käytetään monipuolisia työtapoja, erityisesti musisointia ja kuuntelua.

MU3 Ovet auki musiikille sy vuositaso vapaa
Opiskelija oppii tuntemaan itselleen vieraita musiikinlajeja ja musiikkikulttuureja sekä ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta. Kurssilla tutustutaan syvällisesti joihinkin musiikinlajeihin tai musiikkikulttuureihin. Opiskelija kehittää musisointi- ja tiedonhankintataitojaan.

MU4 Musiikki viestii ja vaikuttaa sy vuositaso vapaa

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu musiikin käyttöön ja vaikutusmahdollisuuksiin eri taidemuodoissa ja mediassa. Opiskelija perehtyy musiikin osuuteen esimerkiksi elokuvassa, näyttämöllä, joukkoviestimissä ja Internetissä sekä tutkii musiikin yhteyttä tekstiin, kuvaan ja liikkeeseen. Sisältöjen tarkastelussa ja työskentelytavoissa painottuu monipuolisuus. Musiikin vaikuttavuutta tutkitaan analysoimalla olemassa olevaa tai itse tuotettua materiaalia.

MU5 Musiikkiprojekti sy vuositaso vapaa

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan ryhmässä tai itsenäisesti musiikillisen kokonaisuuden, jossa hän käyttää aiemmin hankkimiaan tietoja ja taitoja. Kyseessä voi olla esimerkiksi pienimuotoinen konsertti, ohjelmaa koulun juhliin, äänite tai taiteidenvälinen projekti.

MU6 Kitarakurssi kso vuositaso vapaa

Kurssilla opetellaan kitaralla säestämistä sointumerkeistä sekä soitetaan helppoja melodioita ja riffejä tabulaturimerkintöjen avulla. Kurssilla voidaan soittaa myös bassoa ja sähkökitaraa. Kurssilla on hyvät mahdollisuudet saada yksilöllistä ohjausta, oman tasosi mukaisten kappaleiden opetteluun avuksi. Ei edellytä aiempaa soittotaitoa. Kurssin sisältö muotoutuu osallistujien taitojen mukaan.

MU7 Bändikurssi kso vuositaso vapaa

Kurssilla soitetaan yhdessä ja perehdytään populaarimusiikkiin soittamalla ja laulamalla erityyisiä kappaleita pyrkien harjoittelemaan niitä valmiiksi kokonaisuuksiksi. Soittimina ovat kitara, basso, rummut, kosketinsoittimet, perkussiot ja laulu opiskelijan valinnan mukaan. Kurssin aikana muodostetaan eritasoisia harjoittelubändejä.

MU8 Bändikurssi II kso vuositaso vapaa

Bändikurssi II on Wanhojen tanssien säestävä orkesteri. Kurssille voivat osallistua 1. ja 2. vuosikurssin opiskelijat, jotka hallitsevat jonkin soittimen perustaidot. Kurssille otetaan bändisoitinten soittajia, puhallin- ja jousisoitinten soittajia sekä laulajia. Bändi säestää Wanhojen tansseja 19.2.2016.

MU9 Laulu- ja kuorokurssi kso vuositaso vapaa

Tammerkosken lukion kuoro harjoittelee koko lukuvuoden, yhden kerran viikossa yhden oppitunnin ajan. Kurssimerkinnän opiskelija saa oltuaan kuorossa lukuvuoden ajan. Kuorossa harjoitellaan hengitystekniikkaa ja luonnollista äänen tuottamista erilaisin harjoituksin sekä harjoitellaan erityyisiä lauluja 1-3-äänisesti. Kuoro esiintyy erilaisissa koulun tilaisuuksissa lukuvuoden aikana.

MU10 Laulu- ja kuorokurssi II

Tammerkosken lukion kuoron jatkokurssi, josta saa suoritusmerkinnän laulamalla kuorossa toisen lukuvuoden ajan.

Kuoro harjoittelee koko lukuvuoden, yhden kerran viikossa yhden oppitunnin ajan.

MU11 Lattarikurssi

Tutustutaan syvemmin mm. kuubalaiseen soniin, brasilialaiseen sambaan ja Jamaican reggae-musiikkiin kuunnellen ja soittaen. Kurssia ei ole tarjolla lukuvuonna 2015-2016.

MU12 Musiikin lukiodiplomi kso vuositaso 1-3

Musiikin lukiodiplomi perustuu lukion musiikinopetuksen tavoitteisiin ja sisältöihin sekä opiskelijan lukioaikaiseen musiikinopiskeluun. Lukiodiplomin suorittaminen on osoitus erityisestä harrastuneisuudesta musiikissa ja musiikillisesta osaamisesta. Lukiodiplomi voidaan suorittaa joko musiikkiprojektina (esimerkiksi oma konsertti) tai näytesalkkuna (portfolio). Tarkemmat ohjeet saat OPH:n nettisivuilta (www.edu.fi). Erityistä: Musiikin lukiodiplomi on koko lukioajan jatkuva kurssi.

MU 13 Musiikin produktiokurssi kso vuositaso 1-3

Tavoitteena voi olla esimerkiksi musiikkivideon tuottaminen. Videon tuottaminen jaetaan eri vastuualueisiin: käsikirjoitus, kuvaus ja editointi, puvustus sekä musiikki/äännet.

Erityistä: Tavoitteena on korkeatasoinen tuotos, jossa lukion erityisosaaminen tulee esille.

KUVATAIDE (KU)

Kuvataidetta voi opiskella kolmen opetussuunnitelman mukaan.

³⁵/₁₇ Yleislukio: pakolliset kurssit 1-2. Näiden lisäksi voi valita muita kursseja mikäli ryhmissä on tilaa.

³⁵/₁₇ Puolipitkä kuvataide: pakolliset kurssit 1-6. Näiden lisäksi voi valita muita kursseja mikäli ryhmissä on tilaa.

³⁵/₁₇ Pitkä kuvataide: pakolliset kurssi 1-11. Näiden lisäksi on valittava syventäviä tai soveltavia kursseja vähintään kaksi.

Kuvataidekurssien materiaalmaksut: kurssit, joihin sisältyy Tampereen ulkopuolelle tehtävä taidematka 25 € ja muut kurssit 15 €.

Syventäviä ja soveltavia kursseja tarjotaan vuosittain vaihtelevasti resurssien mukaan.

KU1 Minä, kuva ja kulttuuri pa

Peruskurssi, jossa keskitytään oman työskentelyn ja rohkeamman kuvailmaisun kehittämiseen.

Tutkitaan kuvan keinoja ja tehdään piirroksia, maalauksia, veistoksia ja analysoidaan kuvia.

Taidematalla Helsinkiin tutustutaan vanhaan ja uuteen taiteeseen.

KU2 Ympäristö, paikka ja tila pa vuositaso 1-2

Valtakunnallinen kurssi yleislukiolaisille ja käsityön opiskelijoille

Tutkitaan tilan, muodon, materiaalin ja käyttötarkoituksen peruskysymyksiä. Tehdään pienoismalleja ja materiaalikokeiluja sekä ilmaistaan ympäristökokemuksia taiteen keinoin eri välineillä. Opiskelija oppii muotoilun ja arkkitehtuurin perusteita, materiaalituntemusta, estetiikkaa, suunnitteluprosesseja sekä tutustuu Tampereen erityispiirteisiin.

Erityistä: Kurssi on suunnattu yleislukiolaisille ja käsityölinjan opiskelijoille.

KU3 Öljyväri- ja akvarellimaalaus pa/ksy

Perehdytään akvarelli- ja öljyvärimaalauksen ominaisuuksiin ja tekniikoihin. Opetellaan akvarellipaperilaadut sekä kiilapuiden kokoaminen ja kankaan pohjustus. Muotokieli painottuu esittävään kuvaan. Vahvistetaan omaa kuvallista ilmaisua.

KU4 Piirustus pa/ksy

Kehitetään piirustustekniikkaa eri piirtimin ja syvennetään omaa ilmaisua ja havaintokykyä.

Tutkitaan kuvan rakennetta ja kehitetään sommittelua. Piirretään sekä mallista että mielikuvituksesta. Luonnoslehtiöön piirretään myös vapaa-ajalla.

KU5 Visuaalinen viestintä pa /ksy

Oman suunnitteluprosessin kautta opitaan kuvallisen viestinnän peruskäsitteitä, digitaalisen kuvankäsittelyn perusteita, tutustutaan graafisen kuvan historiaan ja sen eri lajeihin. Analysoidaan visuaalista ilmaisua ja tarkastellaan kuvan tehtävää mediassa, painotuotteissa ja verkkoviestinnässä sekä ajankohtaisissa mediailmiöissä. Piirretään, maalataan ja työskennellään kuvankäsittelyohjelmilla.

KU6 Valokuvaus pa/ksy vuositaso 1-3

Tutustutaan valokuvauksen ilmaisukeinoihin ja harjaannutetaan käyttämään kameraa itseilmaisun välineenä. Tutkitaan kameran rakenne ja ominaisuudet. Syvennyttään mustavalko- ja värikuvauksen perusteisiin. Opitaan kemiallinen ja digitaalinen kuvanvalmistusprosessi sekä digitaalisen kuvankäsittelyn perusteet. Tulkitaan kuvia eri tavoin analysoiden.

KU7 Taidehistoria**pa/ksy**

Länsimaisen kuvataiteen yleiset suuntaukset ja niiden ominaispiirteet. Keskeisimmät taiteilijat ja heidän teoksensa. Tiedonhankinnan erilaiset keinot ja niiden soveltaminen kirjallisessa ja kuvallisessa työskentelyssä. Taidekuvan analysoiminen ja nykytaiteen ajakohtaiset ilmiöt. Taidenäyttelykäynnit sekä oma taiteellinen ja kuvallinen työskentely. Arviointi kirjallisen kokeen ja oman kuvallisen työskentelyn perusteella.

Erityistä: Taideretki Helsinkiin.

KU8 Keramiikka**pa/ksy**

Perehdytään erilaisiin käsinrakentamistekniikoihin. Tutustutaan keraamisiin materiaaleihin ja pintakäsittelytekniikoihin. Kehitetään muototajua ja omaa ilmaisua. Valmistetaan käyttökeramiikkaa.

KU9 Elävän mallin piirustus**pa/ksy**

Piirustus- ja maalausharjoituksia elävästä mallista. Tehdään sekä croquis-piirroksia että tarkkaan havainnointiin perustuvia töitä. Tutkitaan ihmisen mittasuhteita, liikettä ja rytmää.

KU10 Taidegrafiikka**pa/ksy**

Erilaiset taidepainomenetelmät ja erityisesti syväpaino. Monistettavuuden ja toistamisen merkitykset taiteessa ja visuaalisessa kulttuurissa. Kuvallisen ilmaisun sekä havainto- ja kuvittelukyvyyn kehittäminen. Taidegrafiikan vedostus prässillä ja vedoksen viimeistely. Vierailu mahdollisuuksien mukaan taidegrafiikan alan näyttelyssä ja työpajassa.

KU11 Elävä kuva**pa/ksy**

Syvennytään käyttämään videota luovan ilmaisun välineenä oman tekemisen kautta. Tutustutaan liikkuvan kuvan, ajan ja äänen ominaisuuksiin. Ajatuksien ja tunteiden visualisointi liikkuvan kuvan keinoin. Elokuvakerronta, fakta, fiktio, ennakkosuunnittelu, kuvaus sekä editointi. Opiskellaan ryhmätyöskentelyn taitoja.

PIIRUSTUS JA MAALAUUS**KU12 Kokeileva piirustus – lentävä viiva****ksy**

Kehitetään omaa ilmaisun vapautta ja uusia luovia ratkaisuja. Tutustutaan erilaisiin tekstuureihin ja tekniikoiden yhdistelemiseen. Irrottaudutaan perinteisestä muotokielestä. Vahvistetaan itseluottamusta ja -tuntemusta.

KU13 Ihan pihalla, piirustuskurssi**ksy**

Piirretään erilaisissa ympäristöissä luokan ulkopuolella. Kehitetään monipuolisesti havaintokykyä ja persoonallista ilmaisua. Havainnoidaan erilaisia tiloja ja tapahtumia. Käytetään monipuolisesti piirtimiä ja materiaaleja.

KU14 Akryyli- ja temperamaalaus**ksy**

Opiskellaan eri akryyli- ja temperamaalaustekniikat, pohjustukset ja kiilapuiden kokoaminen. Rohkaistaan itsenäiseen maalaukselliseen ilmaisuun. Tutustutaan aihekohtaisesti maalaustaiteen historiaan.

KU15 Maalausta sekatekniikoin**ksy**

Aiemmin opittujen maalaustekniikoiden hyödyntäminen ja uusien kokeileminen. Viivan, muodon, värin, valon, tasapainon ja dynamiikan vuorovaikutus. Ajankohtaisen maalaustaiteen ilmiöt. Maalauksen osana muun muassa erilaiset piirustustekniikat, kollaasi, valmiin kuvan käyttö, kolmiulotteiset materiaalit. Vierailu mahdollisuuksien mukaan galleriassa, museossa tai taiteilijan työhuoneella.

KU16   Digitaalinen maalaus Pigmentistä pikseliin   ksy   vuositason 1-3

Digitaalisen maalaamisen erilaiset tekniikat ja käsitteet. Perinteisen maalaamisen ja maalausohjelmistojen harjoittelua, yhdistelyä sekä aiemmin omaksuttujen taitojen syventämistä. Sähköisen kuvan väriopin hallintaa, taideteoksen esittelyä joko sähköisessä ympäristössä tai tulostamalla teoksen aiheeseen sopivalla tavalla. Oman kuvallisen ilmaisun syventämistä teoksen tai teossarjan toteuttamisen kautta.

KU17   Sarjakuva   ksy

Tutustutaan sarjakuvapiirtämisen perusteisiin, kielioppiin, eri tyyliin ja lajeihin. Kehitetään omaa kuvallista ilmaisua eri sarjakuvatyylilien kielellä sekä erilaisia piirtimiä sekä välineitä käyttäen. Syvennetään taitoa kertoa asioista kuvalla ja sanalla. Tehdään oma sarjakuvanovelli tai strippisarja.

KUVANVEISTO

KU18   Keraaminen kuvanveisto   ksy

Tehdään yksi suurikokoinen veistos tai veistosryhmä. Tutustutaan kuvanveistosaviin ja erilaisiin pintakäsittelyihin. Harjaannutaan itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn. Kehitetään muototajua ja omaa rohkeampaa ilmaisua.

KU19   Elävää mallia kolmiulotteisesti   ksy

Tutustutaan ihmisen kuvaamiseen kuvanveiston keinoin. Rakennetaan runko, veistetään teos savesta, valetaan kipsimuotit ja niiden avulla varsinainen veistos. Viimeistellään veistos ja tarvittaessa patinoidaan. Valuun varataan kaksi viikonlopun päivää.

KU20   Kuvanveisto   ksy

Veistosproduktioiden toteuttaminen yksin tai ryhmässä. Tilan tutkimista ja muodon rakentelua. Tutkitaan erilaisia kolmiulotteisten materiaalien valmistus- ja käsittelymenetelmiä. Sidonta, muottivalu, käsin rakentaminen, veistäminen, sulatus, paperinvalmistus, kierrätysmateriaalit, taidekäsityö.

TAIDEGRAFIikka

KU21   Kohopaino   ksy

Oman kuvallisen ilmaisun kehittäminen esim. puupiirroksen keinoin. Laatan kaiverrusta, käsin ja prässillä vedostamista, värein ja reliefimäisesti. Useat laatat ja painokerrat mahdollisia. Vedosten viimeistely ja esittely. Itsenäistä, pitkäjänteistä ja tavoitteellista työskentelyä. Vierailu taidenäyttelyssä mahdollisuuksien mukaan.

KU22   Monotypia   ksy

Kokeellista ja kekseliästä taidegrafiikkaa. Monotypian eli uniikkivedostamisen eri mahdollisuuksien soveltaminen oman ilmaisun osana. Työskentely on prosessiluonteista ja sisältää useiden laattojen tuottamista sekä käsin ja prässillä vedostamista. Vedosten jälkikäsittelyä ja perinteistä poikkeavaa vedosten esillepanoa. Vierailu taidenäyttelyssä mahdollisuuksien mukaan.

KU23   Taidegrafiikan erikoistekniikat   ksy

Taidegrafiikan taitojen laajentaminen. Oman ilmaisun syventäminen piirustuksellisten ja maalauksellisten keinojen avulla. Vierailu taidenäyttelyssä mahdollisuuksien mukaan.

VALOKUVA JA ELOKUVA

KU24   Dokumentaarinen valokuvaus   ksy

Opiskellaan kameratyöskentelyä ja tilannetajua erilaisissa vallitsevissa olosuhteissa. Syvennyttään käyttämään kameraa hetken vangitsijana. Tutkitaan valoa, väriä ja elämän vivahteita

valokuvauksen keinoin. Valokuvajournalismi, luontokuvaus, valokuvataide, albumikuvat. Kuvataan erilaisia valokuvakokonaisuuksia.

KU25 Studiokuvaus

ksy

Opitaan studiokuvauksen perusasioita: valaisua, studiokaluston käyttöä, tilanteen ja mallin ohjausta. Harjoitellaan kontaktin luomista ja kuvattavan kohtaamista. Tutkitaan valon luonnetta ja perehdytään tunnelman luontiin. Kuvankäsittelyä ja muokkausta eri ohjelmilla. Erilaisia lavastettuja kuvaustilanteita ja henkilökuvausta. Valokuvaus ammattina.

KU26 Elokuvan lumossa - työpaja

ksy

Tutustaan elokuvataiteen historiaan ja lajityyppeihin ja henkilöhahmoihin. Tehdään erilaisia kuvallisia, performatiivisia sekä kirjallisia harjoitelmia, analyysejä ja tutkielmia. Dokumenttielokuva ja sepitteellinen elokuva. Kotimainen ja ulkomainen nykyelokuva.

KU27 Elävä kuva 2

ksy

Lyhytelokuvan suunnittelu ja toteutus ryhmässä sekä sen esitys muulle ryhmälle ja /tai julkisessa jakelukanavassa. Perehdytään syvällisemmin elokuvakerronnan sekä elokuvatuotannon osa-alueisiin oman produktion ideoinnin ja toteutuksen myötä. Syvennetään ryhmätyöskentelyn taitoja.

KU28 Animaatio

ksy

Perehdytään animaatioiden erilaisiin käyttötapoihin ja ilmaisukeinoihin. Opitaan työskentelemään digitaalista animaatio-ohjelmaa hyödyntäen. Ideoidaan, suunnitellaan ja toteutetaan yksin tai ryhmässä animaatioteos. Animaation historia ja nykyiset käyttötavat.

KU29 Lavastustaide ja valosuunnittelu

ksy

Tilavaikutelmia piirtäen, maalaten ja kolmiulotteisesti. Tilallisen havainnon, mielikuvituksen ja kuvittelukyvyyn hyödyntäminen tarinan visualisoinnissa. Lavastuksen historiaa. Valon ominaisuudet ja sen käyttö esittävässä taiteissa, valotyöskentelyä esitystilanteessa. Lavastepienoismallin ja valoesityksen toteuttaminen yksilö- tai ryhmätyönä. Vierailu mahdollisuuksien mukaan tamperelaisessa teatterissa.

NYKYTAIDE

KU30 Nykytaide

ksy

Havaitaan ja oivalletaan visuaalisia merkityksiä ympäristössä ja sovelletaan niitä omassa työskentelyssä. Yhdessä sovittujen aihepiirien toteuttaminen itse valituilla taiteellisilla menetelmillä. Tutustutaan nykytaiteen taustalla vaikuttaviin ilmiöihin ja erilaisiin metodeihin. Etsitään omia erikoisvahvuuksia. Nykytaide, visuaaliset alakulttuurit, erilaiset taidekäsitteet ja moniaistillisuus. Näyttelykäyntejä.

KU31 Ympäristö- ja yhteisötaide

ksy

Nykytaiteen merkitys yhteiskunnallisessa vuorovaikutuksessa. Ympäristö- ja yhteisötaiteen ilmiöt nykytaiteen osana. Osallistuminen laajempaan nykytaideprojektiin erilaisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Yksilö- ja ryhmätyöskentelyä.

ESINE- JA YMPÄRISTÖSUUNNITTELU

KU32 Esine- ja ympäristömuotoilun perusteet

ksy

Muotoilu, tuotekehitysprosessi ja tuotteen elinkaari. Käsitelmämuotoilun, teollisen muotoilun ja taideteollisen muotoilun erot. Muotoilijan työ ja sen eri osa-alueet. Suomalainen ja kansainvälinen muotoilu. Oma suunnitteluprojekti käsivaraisesti ja digitaalisesti. Yritys- ja museovierailuja mahdollisuuksien mukaan.

KU33 Valukeramiikka**ksy**

Tutustutaan teollisesti valmistettuihin keraamisiin käyttöesineisiin. Opiskellaan valukeramiikan perustekniikka: malline, muotti, valu ja esineen viimeistely. Käytetään erilaisia koristelu- ja värjäystekniikoita. Vierailaan Arabian tehtailla, Design-museossa tai keramiikkataiteilijan työhuoneella.

KU34 Syventävä keramiikka**ksy**

Syvennetään keramiikan perustekniikkoja ja lasitusten tietämystä. Opiskellaan dreijaamisen alkeet ja hiotaan käsinrakentamisen tekniikkaa. Pyritään yhdistämään keraamisiin tuotteisiin puuta, metallia tai muuta materiaalia.

KU35 Arkkitehtuuri ja ympäristö**ksy**

Opitaan länsimaisen arkkitehtuurin historiaa ja estetiikkaa sekä suunnittelun peruskäsitteitä. Tehdään omia arkkitehtuuri- ja tilasuunnitelmia ja pienoismalleja. Kehitetään muoto- ja tilatajua. Tutustutaan arkkitehdin työhön ja koulutukseen.

KU36 Arkkitehtuuri ja rakennus**ksy**

Perehdytään suunnitteluprosessin eri vaiheisiin ja mahdollisuuksiin. Suunnitellaan ja toteutetaan ryhmätyönä kolmiulotteinen tila, rakennus tai taajama. Käytetään suunnittelussa apuna niihin soveltuvia tietokoneohjelmia.

KU37 Sisustussuunnittelu**ksy**

Eri aikakausien huonekalu- ja sisustustyyli, yksityinen ja julkinen tila, sisätila eri kulttuureissa. Mitta- ja suhdejärjestelmät sekä työpiirroksot, mallintaminen käsivaraisesti ja digitaalisesti. Muoto- ja tilantajan kehittäminen omien suunnittelutehtävien kautta.

VISUAALINEN SUUNNITTELU**KU38 Graafinen suunnittelu****ksy**

Graafinen ala, erityisesti painetun ja tulostetun tuotteen suunnitteluperusteet. Visuaalisen suunnittelun vaikutus arkiympäristössä: esim. kirjagrafiikka ja kuvitus, julisteet ja esitteet, lehtitaitto, mainosgrafiikka. Taiteellisuuden ja viestinnällisyyden yhdistäminen. Erilaisten kirjasintyyppien tunnistaminen ja soveltaminen omassa työskentelyssä. Suunnittelutehtäviä käsivaraisesti ja erilaisia ohjelmistoja käyttäen.

KU39 Digitaalinen media**ksy**

Digitaalinen media, kuten kuvallinen ja kirjallinen viestintä, verkkoviestintä ja verkkopalvelut. Pelaamisen ja muun vuorovaikutteisuuden keinot viestinnässä. Mediaviestien kriittinen arviointi, media-alan käsitteistöä. Kuvankäsittely-, taitto- ja verkkojulkaisuohjelmien taitojen syventäminen. Oma tai ryhmässä toteutettu esim. verkkoon suunniteltu graafinen mediatuote.

KU40 Julkaisukurssi**ksy**

Erilaiset julkaisulajit ja graafisen suunnittelun tyylit. Kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin virikkeet suunnittelutyössä. Julkaisumateriaalin kokoaminen ja käsitteleminen, taittosuunnitelman toteuttaminen. Kuvan- ja tekstinkäsittelyohjelmien sekä taitto-ohjelmien käyttöä, tiimi- ja yksilötyöskentelyä. Lukion vuosikirjan, esitteen tms. toteuttaminen. Erityistä: kurssille osallistuminen vaatii kuvan- tai tekstinkäsittelyohjelman perusteiden hallintaa ja jonkin visuaalisen suunnittelukurssin aikaisempaa suorittamista.

TAIDE- JA KULTTUURIHISTORIA**KU41 Suomen taiteen työpaja****ksy**

Suomen kuvataiteen yleiset suuntaukset ja niiden ominaispiirteet. Keskeisimmät taiteilijat ja heidän teoksensa, suomalaisen nykytaiteen ilmiöt. Työskentelymuotona taidekuvan tulkintaa sanallisesti ja

kuvallisesti, museo-, galleria- tai taiteilijoiden työhuonevierailuja, arkkitehtuuriekskursioita sekä oma taiteellinen työskentely yksin tai ryhmätyönä.

Erityistä: Mahdollisuus erilaisten kuvataiteen ja/tai käsityön menetelmien käyttöön, sillä kurssi järjestetään yhteistyössä Suomalainen käsityö -kurssin kanssa.

KU42 Maailman taiteen työpaja

ksy

Tutustutaan Etelä-Amerikan, Afrikan, Intian, Kiinan, Japanin ja Lähi-idän taiteen historiaan, kulttuuriin, esineistöön ja nykytaiteeseen. Opitaan tiedon hankintaa ja osataan hyödyntää taiteentuntemusta kukin omassa työskentelyssään. Toteutetaan oma taiteellinen produktio yksin tai yhdessä kuvataiteen tai käsityön menetelmin. Näyttelykäyntejä mahd. mukaan. Kurssi voidaan järjestää yhteistyössä käsityön kurssin kanssa.

KU43 Lopputyökurssi

kso

Harjaannutaan pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen työskentelyyn. Syvennetään teknisiä valmiuksia ja toteutetaan taideteos, teossarja tai muu visuaalisen alan tuote.

Erityistä: Kurssi suoritetaan itsenäisesti vapaasti valittuna aikana. Neuvoteltava kuvataiteen opettajan kanssa.

KU44 Avoin työpajakurssi

kso

Toteutetaan eri oppiaineita yhdistävä projektityö joko yksin tai ryhmässä. Harjaannutaan pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen työskentelyyn. Etukäteen suunnitellut kuvataiteen ja käsityön materiaalit ja tekniikat. Mahdollista työskennellä koulun ulkopuolisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Voidaan käyttää erilaisia poikkitaiteellisia ja -tieteellisiä työskentelytapoja.

KU45 Vieraileva asiantuntija -kurssi

kso

Kuvallisen alan erityistekniikoita ja menetelmiä esittelevä kurssi, jonka aihe vaihtuu vuosittain.

KU46 Väri-ilmaisu

kso

Tutustutaan eri värijärjestelmiin ja niiden historiaan. Ymmärretään värin kokemisen edellytykset: silmän rakenne ja valon ominaisuudet. Tutustutaan väripsykologiaan ja -symboliikkaan. Tehdään harjoitustöitä värien kokemisesta monilta eri näkökannoilta.

KU47 Teatteriprojekti

kso

Kurssilla tutustutaan näyttämöilmaisuun sekä valmistetaan teatteriesitys. Kurssi järjestetään yhteistyössä ilmaisutaidon, musiikin ja käsityön opetuksen kanssa ja sitä tarjotaan noin joka kolmas vuosi. Projektista voi saada kurssin yhteen tai useampaan oppiaineeseen tehdyn työmäärän mukaan.

KU48 Kuvataiteen lukiodiplomi

kso

Ymmärretään pitkäjänteisen, tavoitteellisen ja itsenäisen työskentelyn merkitys. Opitaan käyttämään lähdeaineistoja oman työskentelyn tukena. Opitaan kokoamaan portfolio, joka sisältää työskentely- ja ajatteluprosessin sekä taiteentuntemuksen. Tehtävät tulevat Opetushallituksesta. Suositellaan 3. vuoden opiskelijoille. Edellytetään vähintään neljän kuvataiteen kurssin suoritusta.

KU49 Mediataiteen lukiodiplomi

kso

vuositaso 2-3

Median lukiodiplomin suorittaminen OPH:n ohjeiden mukaisesti. Opiskelija osoittaa siinä valitsemansa median tekniikan ja ilmaisun hallintaa. Opettaja valvoo työskentelyprosessin etenemistä. Lukiodiplomityön opiskelija tekee itsenäisesti.

Erityistä: Edellyttää neljää pohjakurssia median alalta. Opiskelija ilmoittaa halukkuutensa diplomin tekoon opettajalle kurssin alussa. (edu.fi/lukiodiplomit/median_lukiodiplomi)

KÄSITYÖ (KÄ)

Lukion käsityön kurssit ovat kaikki koulukohtaisia soveltavia kursseja ja niitä voi suorittaa missä järjestyksessä tahansa. Käsityön kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä. Käsityölinjan opiskelijat

saavat halutessaan erillisen todistuksen suorittamistaan käsityökursseista. Kaikilla käsityön kursseilla kerätään tarvikemaksu.

Kurssit KÄ1-KÄ5 on tarkoitettu käsityölinjan opiskelijoille, mutta jos niillä on tilaa, niin sinne voi osallistua myös yleislinjan opiskelijoita.

KÄ1 Tekstiilityön perusteet kso vuositaso 1
Tutustutaan tekstiilityön tiloihin, työvälineisiin ja tekniikoihin sekä kerrataan turvalliset työskentelytavat. Kurssin aikana harjaannutaan käsityötuotteen suunnittelussa ja valmistuksessa, sekä arvioinnissa.
Erityistä: Kurssi on tarkoitettu käsityölinjan opiskelijoille.

KÄ2 Teknisen työn perusteet kso vuositaso 1
Tutustutaan teknisen työn tiloihin, työvälineisiin ja tekniikoihin sekä kerrataan turvalliset työskentelytavat ja työturvallisuutta konetyöskentelyssä. Kurssin aikana harjaannutaan käsityötuotteen suunnittelussa ja valmistuksessa, sekä arvioinnissa.
Erityistä: Kurssi on tarkoitettu käsityölinjan opiskelijoille.

KÄ3 Käsityö kulttuurina kso vuositaso 1
Johdanto käsityölliseen ajatteluun. Tavoitteena on että opiskelija kokee käsityön laaja-alaisena ajattelun taitona, jolla on vahvat perinteet, mutta myös valoisa tulevaisuus. Tutustutaan käsityöperinteeseen ja käsityön ilmeneminen eri aikakausina, sekä suunnitellaan tavoitteet käsityölinjalaisten lukioaikaisille käsityöopinnoille. Havainnoidaan, tutkitaan ja tehdään.
Erityistä: Kurssi on tarkoitettu käsityölinjan opiskelijoille.

KÄ4 TEKSTIILITYÖ: Suomalainen käsityökulttuuri kso vuositaso 2 tai 3
Tutustutaan suomalaiseen käsityökulttuuriin eri aikakausina mm. suomalaiset kansan- ja kansallispuvut, kansanomaiset tekstiilit ja tekstiilitaide sekä niiden kehityslinjat, materiaalit ja käsityötekniikat. Tavoitteena on ymmärtää suomalaisen käsityökulttuurin linkittyminen muiden maiden käsityökulttuureihin
Erityistä: Kurssi on tarkoitettu käsityölinjan opiskelijoille

KÄ5 TEKNINEN TYÖ: Suomalainen puutuote, tuotesuunnittelu- ja muotoilukurssi kso vuositaso 2 tai 3
Tutustutaan suomalaiseen puumateriaaliin ja sen eri työstötapoihin. Pohditaan tuotteen elinkaarta tuotesuunnittelun osana.
Erityistä: Kurssi on tarkoitettu käsityölinjan opiskelijoille.

KÄ6 Vaatetus kso vuositaso 1-3
Opetellaan vaateen suunnittelun, kaavojen muokkaamisen ja vaateen ompelun perusteita. Suunnitellaan ja valmistetaan vaate/ asukokonaisuus lähtien omasta suunnitelmasta.

KÄ7 Juhlapukukurssi kso vuositaso 2-3
Tutustutaan pukeutumisen historiaan, juhlavaatteiden materiaaleihin ja yksityiskohtiin. Suunnitellaan ja toteutetaan ainutkertainen ja laadukas juhla-asu oman suunnitelman mukaan.

KÄ8 Tekstiilirakenteita ja -pintoja kso vuositaso 1-3
Tehdään tekstiilipintoja ja -rakenteita erilaisilla työvälineillä ja tekniikoilla (esim. neulonta, virkkaus, solmeilu, kudonta, kirjonta, huovutus, kuivansiirto). Kurssilla käytetään ennakkoluulottomasti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja työskentelytapoja, sekä suunnitellaan ja valmistetaan tuote/teos annetusta aiheesta.

- KÄ9 Käsiyömuotoilu** **kso** **vuositaso 1-3**
Tutustutaan vuosittain vaihtuvan teeman mukaan johonkin ennalta ilmoitettavaan käsiyötekniikkaan, -materiaaliin tai -teemaan. Lukuvuoden teema ilmoitetaan syyslukukauden alussa kurssiesittelyjen yhteydessä.
- KÄ10 Tekstiili ja ympäristö** **kso** **vuositaso 1-3**
Tehdään EKOtekoja käsityön keinoin. Kierrättämistä, kunnostamista, tuunaamista. Suunnitellaan ja toteutetaan käsiyötuote tai -teos, jossa on otettu ekologinen näkökulma huomioon. Kurssilla osallistutaan tai järjestetään mahdollisuuksien mukaan tilaisuus, tapahtuma, esitys, kannanotto tms. jossa yhdistyvät tekstiilit ja ekologinen ajattelu.
- KÄ11 Käsiyö kansainvälisenä kielenä** **kso** **vuositaso 1-3**
Tutustutaan vuosittain vaihtuvan teeman mukaan erilaisiin käsiyökulttuureihin läheltä ja kaukaa sekä suunnitellaan annetun teeman mukaan käsiyötuote tai -teos. Opitaan tuntemaan ja arvostamaan omaa ja muiden käsiyökulttuuria, sekä tutustutaan erilaisiin tekniikoihin, työvälineisiin ja materiaaleihin. Kurssia ei toteuteta lukuvuonna 15-16
- KÄ12 Tekstiilin värjäys ja kuviointi** **kso** **vuositaso 1-3**
Tavoitteena on oppia tekstiilien painanta- ja värjäystekniikoita: perusvärjäysmenetelmät luonnonväreillä ja synteettisillä väreillä sekä kankaanpainannan perustyötavat pigmenttiväreillä. Tehdään kokeiluja ja suunnitellaan sekä toteutetaan yksi tai useampi työ.
- KÄ13 Moniulotteinen käsiyö** **kso** **vuositaso 2-3**
Tavoitteena on kokea erilaisia tapoja tehdä ja kokea käsiyötä. Kurssin sisältö täsmentyy vuosittain sen mukaan, mikä on ajankohtaista.
erityistä: Kurssi toteutetaan joka kolmas vuosi. Kurssia ei toteuteta lukuvuonna 2015-2016.
- KÄ14 Puuintarsia / puuteknologia 1** **kso** **vuositaso 1-3**
Huonekalupuuseppien käyttämä erikoistekniikka jossa yhdistellään eri puulajeja toisiinsa ohutviilutekniikalla. Kurssia ei toteuteta lukuvuonna 15-16
- KÄ15 Huonekalumuotoilu / puuteknologia 2** **kso** **vuositaso 1-3**
Suunnittelun kautta toteutettu puutyökurssi missä puu saa uuden elämän huonekaluna. Kurssia ei toteuteta lukuvuonna 2014 - 2015.
- KÄ16 Taontakurssi / metallitekhnologia 1** **kso** **vuositaso 1-3**
Tutustutaan metallien kuumamuokkaustekniikoihin ja yleisimpiin taontamuotoihin sekä metallien lämpökäsittelyyn. Kurssia ei toteuteta lukuvuonna 15-16
- KÄ17 Taidevalu-kurssi / metallitekhnologia 2** **kso** **vuositaso 1-3**
Tutustutaan yleisimpiin valuaineisiin, välineisiin ja valutyön viimeistelymenetelmiin. Kurssia ei toteuteta lukuvuonna 15-16.
- KÄ18 Korumuotoilukurssi / muotoilukurssi 1** **kso** **vuositaso 1-3**
Kurssilla valmistetaan koruja eri valmistustekniikoilla.
- KÄ19 Mallintaminen ja taideteollinen muotoilu / muotoilukurssi 2** **kso** **vuositaso 1-3**
Kurssilla opetellaan tuotesuunnittelua mallintamisen avulla. Sekä opetellaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä muotoilussa. Kurssia ei toteuteta lukuvuonna 2015-16.
- KÄ20 Elektroniikkarakentelun perusteet, Teknologia 1**
Opiskelija tutustuu elektroniikan komponentteihin ja niiden toimintaan. Kurssilla rakennetaan laite jonka toimivuutta testataan käytännössä. Kurssia ei toteuteta lukuvuonna 2015-16.

KÄ21 Teknologia tutuksi, Teknologia 2

Kurssilla tutustutaan teknologiaan laiteympäristön rakentelun kautta. Keskeisenä asiana on ongelmanratkaisu ja sen käytännön sovellukset. Kurssia ei toteuteta lukuvuonna 2015-16.

KÄ22 Käsityön projektikurssi kso vuositaso 1-3

Kurssilla toteutetaan joko yksin tai ryhmässä käsityöprojekti tai eri oppiaineita yhdistävä projektityö. Harjaannutetaan pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen työskentelyyn. Kurssilla on mahdollista työskennellä myös koulun ulkopuolisten yhteistyökumppaneiden kanssa ja käyttää erilaisia poikkitieteellisiä ja -tieteellisiä työskentelytapoja.

KÄ23 Käsityön lukiodiplomi kso vuositaso 2-3

Käsityön lukiodiplomin suoritetaan Opetushallituksen ohjeiden mukaisesti http://www.edu.fi/lukiodiplomit/kasityon_lukiodiplomi. Opiskelija tekee lukiodiplomin valitsemastaan valtakunnallisesta aiheesta itsenäisesti, mutta valvotusti. Erityistä: Käsityön lukiodiplomin suoritusoikeus on niillä lukion opiskelijoilla, jotka ovat suorittaneet kaksi lukiokäsityön kurssia ennen diplomikurssia. Lukiodiplomikurssista järjestetään informaatiotilaisuus edellisen lukuvuoden toukokuussa.

LIIKUNTA (LI)**LI1 Taitoa ja kuntoa pa vuositaso 1**

Liikunnallisten perustaitojen kehittäminen ja omasta kunnosta huolehtiminen. Keskeisinä sisältöinä pallopelit, voimistelu, lihahuolto, uinti ja monipuolinen ulkoliikunta.

LI2 Liikuntaa yhdessä ja erikseen pa vuositaso 2

Liikuntataitojen ja -tietojen monipuolistaminen toimien vastuullisesti itsenäisesti ja ryhmässä. Keskeisinä sisältöinä LI 1-kurssin lajivalikoima.

LI3 Virkisty liikunnasta sy vuositaso 2-3

Jaksamisen ja opiskeluvireyden lisääminen erilaisten liikuntakokemusten kautta. Tutustutaan uusiin lajeihin. Opiskelijat ja opettaja tarkentavat yhdessä kurssin tarkemman sisällön. Erityistä: Opiskelija maksaa kenttä- / välinemaksun.

LI4 Yhdessä liikkuen sy vuositaso 1-3

Opiskelijoiden yhteistoiminnallisuuden ja yhteishengen edistäminen. Eri liikuntalajeja erilaisissa ryhmissä. Opiskelijat ja opettaja tarkentavat yhdessä kurssin tarkemman sisällön. Erityistä: Opiskelija maksaa kenttä- / välinemaksun.

LI5 Kuntoliikunta sy vuositaso 2

Säännöllisen liikunnan tehostaminen, kunnon kohottaminen ja seuraaminen. Oman liikuntasuunnitelman toteuttaminen itsenäisesti ja ryhmässä. Opiskelijat ja opettaja tarkentavat yhdessä kurssin tarkemman sisällön.

LI6 Mailapelit ksy vuositaso 1-3

Opiskelija oppii eri mailapelien taitoja ja tietoja. Kurssin sisältöinä ovat sulkapallo, tennis, squash ja pöytätennis. Erityistä: Opiskelija maksaa kenttä- /välinemaksun.

LI7 Joukkuepelit ksy vuositaso 2

Opiskelija syventää joukkuepelien taitoja ja tietoja. Kurssin sisältöinä ovat esimerkiksi jalkapallo, pesäpallo, lentopallo, koripallo, salibandy rugby ja jääpelit.

- LI8 Tanssikurssi ksy vuositaso 1-3**
 Kurssilla tutustutaan eri tanssilajeihin, kuten esim. klassinen baletti, jazztanssi, steppi, nykytanssi, vakio- ja latinalaisamerikkalaiset tanssit, flamenco, afrikkalainen tanssi, seura-/paritanssit, uudet tanssivirtaukset. Kurssin sisältö tarkennetaan opettajan ja opiskelijoiden yhteistyönä.
- LI 9 Tanssin jatkokurssi ksy vuositaso 1-3**
 Tavoitteena on syventää eri tanssilajien tuntemusta. Kurssin sisältö suunnitellaan opettajan ja opiskelijoiden yhteistyönä.
- LI10 Vanhat tanssit kso vuositaso 2**
 Opiskelijat toteuttavat Vanhojen tanssit -tapahtuman. Keskeisinä sisältöinä ovat paritanssit, juhla- ja salonkitanssit, käytöstävät tanssitilanteissa, juhlan valmisteluun liittyvät perusasiat.
- LI11 Rentoutuskurssi kso vuositaso 3**
 Perehdytään erilaisiin rentoutustapoihin, joiden tavoitteena on lisätä stressinhallintaa. Virkistäydään muun koulunkäynnin ohessa.
- LI 12 Keho-tunne-liike-rentous kso vuositaso 1-3**
 Tavoitteena on auttaa opiskelijaa tuntemaan paremmin kehoaan erilaisten liikuntakokemusten kautta ja löytää oma liikuntalaji staattisen työskentelyn vastapainoksi. Sisältöä suunnataan opiskelijoiden tarpeen mukaan esim. jooga, pilates, jousiammunta.
- LI13 Retkeilykurssi kso vuositaso 1-3**
 Suunnitellaan ja toteutetaan liikunnallinen retki. Sisältöjä ovat mm. melonta, pyöräily, vaellus, kalastus, kiipeily, erätaidot sekä jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet. Kurssi järjestetään lukujärjestyksen ulkopuolella.
 Erityistä: Opiskelijat maksavat kustannuksensa.
- LI 14 Talviretkeily kso vuositaso 1**
 Suunnitellaan ja toteutetaan laskettelu- ja/tai hiihtoretki. Keskeisiä sisältöjä ovat mm. laskettelu, lumilautailu, hiihto, retken suunnittelu. Kurssi järjestetään lukujärjestyksen ulkopuolella.
 Erityistä: Opiskelijat maksavat kustannuksensa.
- LI15 Produktiokurssi kso vuositaso 1-3**
 Tavoitteena on valmistaa produktio yhteistyönä kuvataiteen, musiikin, käsityön ja/tai äidinkielen kanssa. Sisältönä on näyttämöliikunnan tuottaminen ja esittäminen musikaalin tai näytelmän osana. Kurssi voidaan myöntää myös, jos opiskelija on muulla merkittävällä tavalla edistänyt koulun liikuntakulttuuria.
- LI 16 Liikuntadiplomi kso vuositaso 2**
 Tavoitteena on liikuntadiplomin suorittaminen. Sisältö määräytyy opetushallituksen säännösten mukaisesti. Keskeisiin sisältöihin kuuluu liikuntakykyisyyden mittaukset, tutkielma, portfolio ja liikunnallisen erityisosaamisen osoittaminen. http://www.edu.fi/lukiodiplomit/liikunnan_lukiodiplomi
- LI 17 Liikunnan lisäkurssi 1 kso vuositaso 1-3**
- LI 18 Liikunnan lisäkurssi 2 kso vuositaso 1-3**
 Erityistä: Laajuus 0,5 kurssia.
- LI 19 Liikunnan lisäkurssi 3 kso vuositaso 1-3**
 Erityistä: Laajuus 0,5 kurssia.

TERVEYSTIETO (TE)

TE1 Terveyden perusteet pa vuositaso 1

Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen työ- ja toimintakyky. Terveystiedon tiedonhankintamenetelmiä. Keskeisinä sisältöinä ravinto, uni, lepo ja kuormitus, terveysliikunta, mielenterveys, turvallisuus kotona ja vapaa-aikana, seksuaaliterveys, kansantaudit.

TE2 Nuoret, terveys ja arkielämä sy vuositaso 2

Terveyteen liittyvät arvot ja arvostukset. Terveysongelmia selittäviä ilmiöitä ja niiden erilaisia tulkintoja. Keskeisinä sisältöinä mielenterveyden ylläpitäminen, ruoan eri merkitykset, seksuaaliterveys, ruumiinkuva/kehollisuus, mielihyvä, riippuvuudet nykyaikana.

TE3 Terveys ja tutkimus sy vuositaso 2

Terveyteen ja sairauteen liittyvää tutkimus- ja arkitietoa. Keskeisinä sisältöinä terveystottumusten arviointi ja seuranta sekä tutkimusten tekeminen.

Erityistä: Vaatimuksena pienimuotoisen tutkimuksen teko ja raportointi.

TE4 Ensiapukurssi kso vuositaso 2

Ensiavun perustiedot ja -taidot hätätilanteessa sekä tavallisimmissa sairaus- ja onnettomuustilanteissa.

TE6 Terveystiedon kertauskurssi kso vuositaso 3

Kerrataan terveystiedon eri kurssien keskeisiä sisältöjä, yhdistellään kurssien yksityiskohtia suuremmiksi kokonaisuuksiksi ja harjoitellaan reaalikokeeseen vastaamista.

Erityistä: **Laajuus 0,5 kurssia.**

OPINTO-OHJAUS (OP)

OP1 Koulutus, työ ja tulevaisuus pa vuositasot 1-3

Kurssilla käsitellään lukio-opintojen ja yo-tutkinnon suorittamiseen sekä opiskelutekniikkaan liittyviä asioita. Toisen ja kolmannen vuosikurssin tunneilla perehdytään jatko-opintomahdollisuuksiin ja koulutukseen hakemiseen.

Erityistä: Ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat valitsevat kurssitarjottimesta yhden OP1-ryhmän 4. jaksosta, toisen vuosikurssin opiskelijat yhden ryhmän 3. jaksosta ja kolmannen vuosikurssin opiskelijat yhden ryhmän 2. jaksosta. Kurssille osallistuminen on pakollista. Suoritusmerkinnän saa kolmantena opiskeluvuonna opon kanssa käydyn ammatinvalintakeskustelun jälkeen.

OP2 Opiskelu, työelämä ja ammatinvalinta sy vuositaso 1-3

Kurssin tavoitteena on opiskelijan perehdyttäminen työelämään, jatkokoulutukseen ja yrittäjyyteen sekä kiinnostuksen virittäminen omakohtaiseen urasuunnitteluun. Kurssilla kartoitetaan kunkin opiskelijan koulutus- ja ammattitavoitteita ja tutustutaan työelämän pelisääntöihin. Kurssiin ei kuulu kurssikoetta. Suoritusmerkinnän saaminen edellyttää verkossa olevien tehtävien tekemistä ja osallistumista vierailukäynteihin sekä oman koulutus- ja urasuunnitelman laatimista.

OP3 Tutor-kurssi kso vuositaso 1

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija pystyy toimimaan nuorempien opiskelijoiden tukihenkilönä ja opastajana sekä pystyy esittelemään koulua vierailijoille. Kurssilaiset osallistuvat Mannerheimin Lastensuojeluliiton järjestämään tutor-kurssiin. Suoritusmerkinnän saamisen edellytyksenä on aktiivinen osallistuminen tutor-toimintaan sekä tutor-päiväkirjan pitäminen.

OP4 Lukio tutuksi kso vuositaso 1

Lukio tutuksi -kurssin tavoitteena on auttaa aloittavaa opiskelijaa sopeutumaan ja tottumaan uuteen opiskeluympäristöön, lukiotyöskentelyyn, uusiin ihmisiin sekä koulun tapoihin ja

käytänteisiin mahdollisimman sujuvasti. Kurssi suoritetaan 1.jakson aikana ja se arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Erityistä: Opintojen suunnittelun ja kurssivalintojen ohjaus ja tekeminen, opiskelutaito, henkilökuntaan ja omaan ryhmään tutustuminen.

OP5 LUE1-kurssi kso vuositaso 1, 2, (3)

Erityisopettajan pitämä pienryhmäkurssi. Tavoitteena on tehostaa omaa opiskelua ja oppimista. Kurssilla tehdään lukemisen, kirjoittamisen, muistamisen ja rentoutumisen harjoituksia. Kurssin aikana arvioidaan opiskelijan lukitaitoja ja laaditaan tarvittaessa lukilausunto ylioppilastutkintolautakuntaa varten. Suoritusmerkintä.

OP6 Lähtisinkö maailmalle? kso vuositaso 2 tai 3

Kurssilla tutustutaan kansainvälisiin opiskelu- ja työmahdollisuuksiin. Työtapoina ovat verkkotehtävät, vierailuluennot ja opintokäynnit. Kurssin hyväksytyt suorittaminen edellyttää tehtävien tekemistä ja opintokäynteihin osallistumista. Kurssilla opiskelijat laativat oman koulutus- ja urasuunnitelman.

OP7 Työelämään tutustuminen (TET) kso vuositaso 2 tai 3

Työelämään tutustumisen tavoitteena on antaa opiskelijoille tietoa työelämästä ja eri ammateista mm. oman uravalinnan vahvistamiseksi. Opiskelija hankkii ensin omon kanssa keskusteltuaan itse työpaikan ja halutessaan tutustumispaikan saman alan oppilaitokseen. Hän työskentelee kuusi tuntia päivässä viiden päivän ajan ja kirjoittaa raportin ohjeiden mukaan. TET- raportin hyväksymisen jälkeen kurssista saa suoritusmerkinnän.

TIETOTEKNIikka (AT)

Tietotekniikan peruskurssi AT1 on kaikille tarpeellinen kurssi. Peruskurssin asioiden hallinta on edellytyksenä muiden tietotekniikan kurssien valinnalle.

AT1 Peruskurssi kso vuositaso vapaa

Opiskelija oppii hyödyntämään koulun tietokoneita opinnoissaan. Opiskellaan perusohjelmien Word, Excel ja Power Point käyttöä. Tutustutaan kuvankäsittelyyn (Gimp). Kurssilla tehdään Power Pointilla esitelmä. Kurssin voi suorittaa tenttimällä. Kurssia ei tarjolla lv. 2015-2016.

AT2 Internet-kurssi kso vuositaso vapaa

Opiskelija oppii hyödyntämään ja ymmärtämään Internetin perusasiat. Kurssilla tehdään omat www-sivut ja perehdytään moniin Internetiin liittyviin aiheisiin (tietoturva, tiedonhaku, tekijänoikeus, ...). Kurssin suorittamiseen vaaditaan teoria- ja esitelmä, kurssikoe ja www-sivut. Kurssia ei tarjolla lv. 2015-2016.

AT3 Ohjelmointikurssi kso vuositaso vapaa

Opiskelija oppii ymmärtämään ohjelmoinnin perusrakenteet. Opiskelija oppii täydentämään ja ohjelmoimaan ohjelmia C++ -ohjelmointikielellä. Opiskellaan muuttujat, toistolauseet, ehtolauseet ja taulukkojen käsittely. Kurssin suorittamiseen vaaditaan tuntiharjoitukset ja kurssikoe. Numeroarviointi tai suoritusmerkintä. Kurssia ei tarjolla lv. 2015-2016.

AT4 Projektikurssi 1 kso vuositaso 2 tai 3

Opiskelija saa kokemuksen laajan projektityön tuottamisesta ja oppii samalla uusia työskentelytapoja. Opiskelijat tekevät omia töitään yksin tai parin kanssa hyödyntäen koulun laitteistoa. Kurssin suorittamiseen vaaditaan kurssityö. Numeroarviointi tai suoritusmerkintä. Erityistä: Kurssin voi valita mikäli on suorittanut vähintään kaksi muuta tietotekniikan kurssia. Kurssia ei tarjolla lv. 2015-2016.

AT5   Multimediakurssi**kso****vuositaso vapaa**

Opiskelija oppii tekemään oman pelin. Opiskellaan multimedian tuottamisen perusasiat ja tutustutaan ohjelmaan, joilla voidaan tehdä pelejä (GameMaker). Kurssin suorittamiseen vaaditaan harjoitustyö. Numeroarviointi. Kurssia ei tarjolla lv. 2015-2016.

AT6   Projektikurssi 2**kso****vuositaso 2 tai 3**

Opiskelija saa kokemuksen laajan projektityön tuottamisesta ja oppii samalla uusia työskentelytapoja. Opiskelijat tekevät omia töitään yksin tai parin kanssa hyödyntäen koulun laitteistoa. Kurssin suorittamiseen vaaditaan kurssityö. Numeroarviointi tai suoritusmerkintä. Erityistä: Kurssin voi valita mikäli on suorittanut kurssin AT4. Kurssia ei tarjolla lv. 2015-2016.

KANSAINVÄLISYYS (KV)**KV1**

Kurssin suorittamisen edellytyksenä on osallistuminen johonkin koulun kansainvälisistä projekteista eli osallistumista opintomatalle ja mahdollisesti kansainvälisen vieraan isäntäopiskelijana toimimista. Opintomatkan yhteydessä tulee tehdä projektityö, esim. matkapäiväkirja. Suoritusmerkinnän voi saada myös aktiivisesta osallistumisesta kansainväliseen yhteistyöhön omassa oppilaitoksessa.

KV2

Opintokokonaisuus koostuu koulussa suoritettavasta kurssista, jossa tehdään opintomatkaa valmisteleva projektityö. Tämän kurssin voi valita, vaikka ei osallistu opintomatalle. Projektityössä hyödynnetään eri oppiaineiden sisältöjä mahdollisimman monipuolisesti kulloisenkin matkakohteen mukaisesti. Työn tarkemmasta laajuudesta ja sisällöstä sovitaan kurssin alussa. Erityistä: Tämän kurssin suorittaminen on edellytyksenä opintomatalle (KV 3) osallistumiselle.

KV3

Opintomatka. Matkalle osallistuminen edellyttää KV2-kurssin suorittamista eli matkaa valmistelevalle projektikurssille osallistumista. Matkaohjelma muotoutuu KV2-kurssilla tehtyjen projektitöiden perusteella.

KV4

Comenius-projektiin osallistuminen.

DRAAMA JA TEATTERI (DT)

Draaman ja teatterin voi ymmärtää taito-, tieto-, kulttuuri- ja taideaineeksi. Muista taideaineista poiketen teatteritaiteessa yhdistyvät lähes kaikki taiteenlajit: musiikki, kuvataide, tanssitaide, kirjallisuus jne. Teatteri-ilmaisu nojaa toisaalta näyttelijöiden ja muiden teatterialan ammattilaisten koulutuksessa käytettäviin tai niistä sovellettuihin harjoituksiin mutta toisaalta myös pedagogisessa draamassa sen pitkän historian aikana käytettyihin metodeihin ja draamarajoituksiin.

Draaman ja teatterin opetuksen tavoitteena on, että opiskelija vahvistaa itsetuntemustaan, oppii teatterin tekemisestä ja teatteritaiteesta sekä itsenäisesti että ryhmässä.

Draaman ja teatterin kursseilla saatetaan antaa sanallista palautetta ryhmille ja käyttää itsearviointia. Kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä – paitsi teatterin lukiodiplomi.

Suoritusmerkinnän saaminen edellyttää aktiivista osallistumista tunneille, ja suoritusmerkinnän saamiseksi voidaan edellyttää myös kurssipäiväkirjan pitämistä.

Kurssit 1-3 on hyvä suorittaa numerjärjestyksessä. Ennen teatterin lukiodiplomikurssia (6) on oltava suoritettuina kolme draaman ja teatterin kurssia. Draaman ja teatterin kurssien lisäksi kolmanneksi kurssiksi sopii myös kuvataiteen kurssi Näyttämön visuaaliset keinot tai äidinkielen ja kirjallisuuden verkkokurssi Teatteritietous.

DT1 Draamallisen ilmaisun taitoja kso vuositaso vapaa

Kurssi laajentaa opiskelijan omaa ilmaisua, harjaannuttaa toimimaan yksin ja ryhmässä sekä johdattaa teatteri-ilmaisun perusteisiin. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii voittamaan esiintymispelkonsa ja rohkaistuu toimimaan spontaanisti, vahvistaa yhteistyötaitojaan, kehittää omaa luovuuttaan ja oppii roolissa olemista ja roolin rakentamisen perusteista. Tehdään fyysisen ilmaisun ja kehon käytön harjoituksia, tutkitaan äänenkäyttöä sekä ryhmäimprovisaatioita ja rooliharjoituksia.

Erytystä: Kurssista saa suoritusmerkinnän S.

DT2 Ideasta muotoon kso vuositaso vapaa

Kurssi jatkaa teatteri-ilmaisun perusteiden tutkimista ja johdattaa yleisölle suunnattuun esiintymistaitoon. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii kiinnittämään huomiota draaman peruselementteihin: draamallisen jännitteen rakentumiseen, konfliktiin, tilaan, aikaan jne. Lisäksi hän harjaantuu tekemään dramaturgisia ja esteettisiä valintoja, jotka koskevat esityksen sisältöä, muotoa, visuaalisuutta, rytmiä ja tyyllilajia. Kurssilla suunnitellaan yksin ja/tai ryhmässä kohtauksia, jotka on tarkoitettu esitettäväksi. Lisäksi kurssin aikana pyritään katsomaan jokin ammattiteatterin esitys ja erittelemään sitä yhdessä. Erytystä: Kurssista saa suoritusmerkinnän S.

DT3 Näyttämötaide kso vuositaso vapaa

Teatteritaidetta tarkastellaan suunniteltuna, yleisölle esitettäväksi tarkoitettuna kokonaisuutena, jossa kaikki teatteritaidteen elementit tulevat tarkastelun kohteeksi erittelemällä ja tulkitsemalla näyttämötekstejä sekä tarvittaessa myös dramatisoimalla niitä. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii ohjaajan roolissa suunnittelemaan kohtauksen, jossa myös näyttämötaiteeseen liittyvät visuaaliset elementit ym. osa-alueet on otettu huomioon. Lisäksi hän näyttelijän roolissa oppii noudattamaan ohjeita ja toistamaan suorituksensa sekä kokeilemaan vaikkapa saman tekstin toteuttamista eri tyyllilajeissa. Erytystä: Kurssista saa suoritusmerkinnän S. Kurssia ei järjestetä lukuvuonna 2015 – 2016.

DT4 Improvisaatio kso vuositaso vapaa

Kurssilla tutustutaan improvisaation keskeisiin asioihin, kuten hyväksymiseen ja tyrmäämiseen ja statustyöskentelyyn. Lisäksi harjoitellaan rakentavaa uoro aikutusta ja ”iloista mokaamista”. Tutustutaan improvisaatioon erilaisin peleihin, harjoituksiin ja leikeihin. Mahdollisuuksien mukaan käydään seuraamassa improvisaatioteatteriesitystä ja järjestetään itse improvisaatioesitys yleisölle, mikäli siihen on edellytyksiä. Erytystä: Kurssista saa suoritusmerkinnän S.

DT5 Teatteriprojekti kso vuositaso vapaa

Opiskelija tutustuu näyttämöilmaisuuksiin sekä osallistuu teatteriesityksen valmistamiseen. Erytystä: Kurssista saa suoritusmerkinnän S. Projektista voi saada kurssin yhteen tai useampaan oppiaineeseen tehdyn työmäärän mukaan. Kurssi järjestetään yhteistyössä kuvataiteen, musiikin ja käsityön opetuksen kanssa. Kurssia ei järjestetä lukuvuonna 2015 – 2016.

DT6 Draaman ja teatterin lukiodiplomi

Opiskelija valmistaa yksin tai ryhmässä itsenäisesti yhden kurssin aikana (kurssin voi – niin sovittaessa – hajauttaa kahdellekin jaksolle) 15-30 minuutin esityksen, jossa hän osoittaa teatterin tekemiseen liittyviä taitojaan. Opiskelija määrittää itse, miltä tekemisen osa-alueelta hän diplominsa suorittaa (esim. näyttelijän, lavastajan tai ohjaajan työstä). Draaman ja teatterin lukiodiplomissa arvioidaan sekä prosessia että tuotosta valtakunnallisten kriteerien pohjalta.

